

Документування втрат аграрних підприємств внаслідок військової агресії росії проти України

практичні рекомендації зі зразками
документів

Зміст

1. Загальна інформація з документування втрат для аграрного бізнесу	2
2. Покрокова інструкція щодо фіксації пошкодження об'єктів підприємств	4
3. Правила фіксації і збору доказів	6
4. Особливості збору доказів щодо визначення збитків, завданих ЗЕМЛЕВЛАСНИКАМ та ЗЕМЛЕКОРИСТУВАЧАМ у зв'язку із пошкодженням земельних ділянок	11
5. Особливості дій на тимчасово окупованих територіях	14
6. Особливості збору доказів для стягнення збитків у вигляді упущеної вигоди	16
7. Рекомендації щодо складання протоколу огляду місця події	19
8. Зразки документів	25-51
<ul style="list-style-type: none">- 8.1. Наказ підприємства щодо зупинення експлуатації об'єкта - 25- 8.2. Доручення на уповноваженого від імені підприємства представника для збирання і фіксації доказів втрат підприємства - 26- 8.3. Протокол огляду місця події -27- 8.4. Реєстр доказів та документів – 30- 8.5. Шаблон повідомлення з описом суми завданих збитків та документами, на підставі яких такі збитки визначенні – 31- 8.6. Шаблон акту з визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам – 33- 8.7. Шаблон звернення до ДСНС щодо розмінування - 34Для фіксації упущеної вигоди:- 8.8. Шаблон акту фіксації об'єктів нерухомості, на яких не проводиться виробництво або втрачена їх продуктивність у зв'язку з воєнними діями - 35- 8.9. Шаблон акту фіксації земельних ресурсів, використання яких припинено у зв'язку з воєнними діями - 36- 8.10. Шаблон акту фіксації договірних зобов'язань, невиконаних підприємством у зв'язку з воєнними діями – 37- 8.11. Шаблон акту фіксації втрати довгострокових біологічних активів рослинництва - 38- 8.12. Шаблон акту фіксації втрати біологічних активів тваринництва - 39Інше:- 8.13. Зразок заяви в ДСНС ЮО (нежитлові приміщення) - 40- 8.14. Зразок заяви в ДСНС ФО (нежитлові приміщення) - 42- 8.15. Зразок заяви в ДСНС ФО (житлові приміщення) - 44- 8.16. Зразок заяви до військової адміністрації - 46- 8.17. Зразок заяви в СБУ (нежитлові приміщення) - 48	

1. Загальна інформація з документування втрат для аграрного бізнесу

Передумови

У результаті військової агресії РФ проти України, що супроводжується введенням воєнного стану в Україні з 24.02.2022, щодня завдаються збитки аграрному сектору економіки країни шляхом знищення/пошкодження виробничих приміщень аграріїв, земельного фонду, меліоративної інфраструктури, мародерства тощо. Суб'єкти підприємництва вимушено повинні вдаватися до релокації та переорієнтації виробництва, реагувати на виклики проведення посівної кампанії в умовах війни, в тому числі на тимчасово окупованих територіях. При цьому наслідки, викликані військовою агресією РФ проти України, несуть загрозу і продовольчій безпеці усього світу. Так, Україна годує орієнтовно 400 мільйонів громадян світу і традиційні ринки це – Північ Африки, близький Схід, Південно-Східна Азія, Китай. І вже в цих регіонах серйозно відчувається нестача продукції. Тому надзвичайно важливим є відновлення економічної спроможності аграрного сектору для забезпечення продовольчої безпеки України та світу. Документування злочинів, фіксація збитків, завданих аграріям і відшкодування їх стануть ключовим кроком для підтримки економічного відновлення аграрного сектору загалом та кожного аграрія зокрема.

Саме для належної фіксації злочинів та завданих втрат аграрним підприємствам були розроблені ці практичні рекомендації, які не є нормативно-правовим документом. Практичні рекомендації та зразки документів розробили експерти Міністерства аграрної політики та продовольства України, Програми USAID із аграрного і сільського розвитку (АГРО) та ГС "Всеукраїнська аграрна рада". Важливо враховувати, що надані поради носять загальний характер, тоді як кожна ситуація є індивідуальною та може вимагати різних додаткових дій.

Законодавча база

На сьогодні законодавча база України, яка б регулювала процес документування злочинів, втрат, порядок відшкодування збитків лише формується.

20.03.2022 була ухвалена [Постанова Кабінету Міністрів України № 326 "Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації"](#).

Цією постановою визначено 15 напрямів шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії РФ, та основні показники за кожним напрямом.

Серед визначених напрямів:

- 1) людські втрати та пов'язані з ними соціальні витрати;
- 2) економічні втрати, пов'язані з людськими втратами;
- 3) військові втрати;
- 4) втрати, пов'язані із забезпеченням публічної безпеки і порядку, боротьби із злочинністю, забезпеченням безпеки дорожнього руху;
- 5) втрати житлового фонду і об'єктів житлово-комунального господарства;
- 6) втрати земельного фонду;
- 7) втрати лісового фонду;
- 8) втрати надр;
- 9) втрати акваторії;
- 10) збитки, завдані природно-заповідному фонду;
- 11) втрати інфраструктури транспорту, телекомунікаційної мережі і зв'язку;
- 12) втрати енергетичної інфраструктури;
- 13) втрати культурної спадщини;
- 14) економічні втрати підприємств;
- 15) втрати установ та організацій.

За кожним із напрямів закріплено відповідальне міністерство, інший центральний чи місцевий орган виконавчої влади, які зобов'язані протягом шести місяців розробити і затвердити відповідні методики визначення шкоди та збитків.

Передбачається також, що міністерства, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади, відповідальні за визначення шкоди та збитків за напрямами, надаватимуть щороку до 1 квітня

наступного періоду Міністерству з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій відповідну інформацію для її узагальнення та надання до 1 червня Кабінетові Міністрів України.

Таким чином, порядок інформування та відшкодування втрат будуть ухвалені дещо згодом.

Окрім того, на розгляді Верховної Ради України перебуває [проект Закону України № 7198 "Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації"](#), прийнятий за основу 01.04.2022, який наразі готується до другого читання. Ним серед іншого пропонується визначити способи надання компенсації, створити Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією РФ, порядок подання заяви на відшкодування тощо.

Хто відповідальний за належне документування втрат?

Безпосередньо аграрії, яким завдано збитків. Адже ніхто краще від Вас не знає специфіку роботи підприємства та не зможе зібрати необхідні докази для відшкодування, в тому числі упущеної вигоди. При цьому різні державні органи мають свою зону відповідальності у цьому процесі, з більшістю з них доведеться взаємодіяти з різних питань.

Куди потрібно звертатись для належної фіксації втрат підприємства?

1. До СБУ (якщо це порушення законів та звичаїв війни) або поліцію (крадіжка або вимагання в умовах воєнного стану, інші злочини) для фіксації факту кримінального правопорушення.
2. До військової адміністрації або органів місцевого самоврядування для залучення її представників до огляду ушкодженого об'єкта і складання відповідного акта.
3. До інших органів в окремих випадках (ДСНС - пожежа, аварійний стан будівлі, розмінування; ДЕІ - забруднення атмосферного повітря, Держводагенства - шкода водним ресурсам; обласні, Київську міську державні адміністрації (на період воєнного стану - військові адміністрації) – шкода земельному фонду для належного обрахунку розміру завданих збитків).
4. Залишити інформацію про завдані пошкодження на одному зі спеціально створених інтернет-порталів (див. перелік нижче).

Які ресурси існують для повідомлення про вчинені злочини та завдані збитки?

На сьогодні створено багато подібних інтернет-порталів, на яких можна залишити інформацію про злочин та завдані втрати. Серед основних:

1. <https://dokaz.gov.ua/>

Цей портал створений за ініціативи Офісу Президента України, Мін'юсту, Офісу Генерального прокурора України, Мінцифри, Представництва Президента України в АР Крим та Київської школи економіки, призначений для документування воєнних злочинів та злочинів проти людяності. Усі докази використовуватимуться для притягнення росії до відповідальності в Міжнародному кримінальному суді в Гаазі, Європейському суді з прав людини, спеціальному трибуналі після його створення.

2. <https://warcrimes.gov.ua/>

Створений Офісом Генерального прокурора для належного документування воєнних злочинів та злочинів проти людяності, скоєних російською армією в Україні.

3. <https://humanrights.gov.ua/>

Створений за спільної ініціативи Офісу Президента України, Міністерства юстиції України, Міністерства закордонних справ України та Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим для збору і обробки інформації про порушення прав людини росією.

4. <https://damaged.in.ua/>

Створений Київською школою економіки спільно з Офісом Президента України та Міністерством економіки України (проект "Росія заплатить").

5. [Додаток "Київ Цифровий"](#)

Портал інтегрований у межах проекту "Росія заплатить" та реалізований за підтримки Міжнародного фонду "Відродження". Проект створений KSE Institute (аналітичним центром при Київській школі економіки) спільно з Офісом президента та Мінекономіки України і має на меті зібрати повний перелік

об'єктів, зруйнованих в під час війни росії проти України. Дані потрібні українському уряду для оцінки збитків та формування позовів проти РФ у міжнародні суди.

6. Через застосунок "Дія" можна подати інформацію про пошкоджене житло. Реалізовано Мінцифри.

Які особливості для фіксації і збору доказів існують для представників аграрного сектору?

Представникам аграрного сектору потрібно зібрати усю інформацію, яка підтверджуватиме як факт заподіяння шкоди, так і прямі (реальні) збитки і упущену вигоду.

Прямими втратами є втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням майна, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки), тоді як упущеною вигодою є дохід, який особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушено.

Умовно процес збору відповідних доказів можна розподілити на три етапи:

1. Докази щодо пошкодження об'єктів/майна підприємств.

На цьому етапі важливо подбати про фіксацію злочину як кримінального правопорушення, з супровідними фото-, відеодоказами, показами свідків, оглядом місця події тощо.

2. Докази щодо прямих збитків.

Цей етап передбачає від аграріїв збір документів, які підтверджують усі їхні витрати під час будівництва об'єкта, проведення посівної, придбання зруйнованої техніки тощо. Потрібно також спрямувати зусилля на пошук/відновлення документів, які посвідчують право власності/користування щодо тих чи інших об'єктів тощо.

3. Докази щодо упущеної вигоди.

На цьому етапі необхідно зібрати документи, які підтверджують для аграріїв майбутні доходи (наприклад, ф'ючерсні контракти з контрагентами з продажу продукції; документи, які підтверджують доходи за попередні роки; бізнес-плани на поточний рік тощо).

Як відбуватиметься відшкодування завданих збитків?

Передбачається, що воно відбуватиметься як через звернення до міжнародних інстанцій (спеціально створений трибунал, Міжнародний кримінальний суд в Гаазі, Європейський суд з прав людини й ін.), так і через застосування внутрішніх програм та процедур. Тому для аграріїв важливо зафіксувати усі втрати, зібрати необхідні докази та бути готовими для проходження процедури компенсації у майбутньому, коли відповідні порядки будуть розроблені усіма відповідальними органами влади.

2. Покрокова інструкція щодо фіксації пошкодження об'єктів підприємств

№	Опис дії
1.	Оформити наказ про зупинення експлуатації об'єкту у зв'язку із подією. Слід врахувати, що підприємству слід вжити достатніх заходів, щоб запобігти виникненню збитків чи зменшити їх. Згідно ч. 2 ст. 1193 Цивільного кодексу України: <i>"2. Якщо груба необережність потерпілого сприяла виникненню або збільшенню шкоди, то залежно від ступеня вини потерпілого (а в разі вини особи, яка завдала шкоди, - також залежно від ступеня її вини) розмір відшкодування зменшується, якщо інше не встановлено законом".</i>
2.	Перевірити інформацію про перебування об'єкту в іпотечі, наявності договорів оренди. Повідомити орендодавця і іпотекодержателя, страхові компанії. Слідкуємо, щоб дати повідомлень були після наказу про зупинення експлуатації об'єкту.
3.	Направити повідомлення у військову адміністрацію або до органу місцевого самоврядування: - у разі повного знищення або пошкодження об'єкту із проханням скласти акт обстеження ушкоджень; - у разі втрати ефективного контролю над об'єктом на тимчасово окупованій території.

	<p>Подати заяву про вчинення кримінального правопорушення до СБУ (якщо це порушення законів та звичаїв війни - ст. 438 КК України та ч. 2 ст. 216 КПК України) або у поліцію (крадіжка або вимагання в умовах воєнного стану, інші злочини).</p> <p>Після фіксації факту події поліція або СБУ мають видати витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань. Отримати пам'ятку про процесуальні права та обов'язки потерпілого у кримінальному провадженні (обов'язково).</p> <p>Як додатковий варіант, можна залишити інформацію про пошкоджене майно на ресурсі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. https://dokaz.gov.ua/ Цей портал створений за ініціативи Офісу Президента України, Мін'юсту, Офісу Генерального прокурора України, Мінцифри, Представництва Президента України в АР Крим та Київської школи економіки, призначений для документування воєнних злочинів та злочинів проти людяності. Усі докази використовуватимуться для притягнення росії до відповідальності в Міжнародному кримінальному суді в Гаазі, Європейському суді з прав людини, спеціальному трибуналі після його створення. 2. https://warcrimes.gov.ua/ Створений Офісом Генерального прокурора для належного документування воєнних злочинів та злочинів проти людяності, скоєних російською армією в Україні. 3. https://humanrights.gov.ua/ Створений за спільної ініціативи Офісу Президента України, Міністерства юстиції України, Міністерства закордонних справ України та Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим для збору і обробки інформації про порушення прав людини росією. 4. https://damaged.in.ua/ Створений Київською школою економіки спільно з Офісом Президента України та Міністерством економіки України (проект "Росія заплатить"). 5. Додаток "Київ Цифровий" Портал інтегрований у межах проекту "Росія заплатить" та реалізований за підтримки Міжнародного фонду "Відродження". Проект створений KSE Institute (аналітичним центром при Київській школі економіки) спільно з Офісом президента та Мінекономіки України і має на меті зібрати повний перелік об'єктів, зруйнованих в під час війни росії проти України. Дані потрібні українському уряду для оцінки збитків та формування позовів проти РФ у міжнародні суди. 6. Через застосунок "Дія" можна подати інформацію про пошкоджене житло. Реалізовано Мінцифри. <p>Фіксація шкоди на вказаних ресурсах скоріше надасть інформацію про пошкодження та знищення майна уповноваженим органам для здійснення ними своїх повноважень, аніж додатково зафіксує завдані підприємству збитки. Водночас, згідно з інформацією на цих сайтах, вони покликані зокрема й сприяти оцінці збитків, яких зазнала Україна внаслідок російської агресії та формування позовів до РФ в міжнародних судах та відшкодування збитків.</p>
5.	<p>Подати повідомлення до інших органів в окремих випадках (ДСНС - пожежа, аварійний стан будівлі, розмінування; ДЕІ - забруднення атмосферного повітря, Держводагенства - шкода водним ресурсам; обласні, Київську міську державні адміністрації (на період воєнного стану - військові адміністрації) – шкода земельному фонду для належного обрахунку розміру завданих збитків).</p> <p>Заявку на розмінування можливо подати:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) на сайті ДСНС https://mine.dsns.gov.ua/, в т.ч. через додаток на телефоні "Розмінування України". На вказаному ресурсі також відображаються місця, на яких вже виявлено або ймовірно знаходяться боєприпаси згідно наявної в ДСНС інформації. ДСНС рекомендує використовувати інформацію з інтерактивної карти при відвідуванні місць на яких велися бойові дії, а також у разі виявлення вибухонебезпечних предметів повідомляти до ДСНС. 2) через проект https://military.feodal.online/landing/, розроблений під егідою Міністерства аграрної політики та продовольства України, у співпраці з ДСНС та ЗСУ, який допоможе кожному аграрію оперативно реагувати на небезпеку в полі і усувати її.
6.	<p>Зафіксувати протоколом огляду місця події стан об'єкта. Бажано, щоб вказаний протокол складали працівники поліції, або СБУ та/або ДСНС.</p>

	У разі якщо поліція або ДСНС в силу певних причин не можуть оперативно скласти протокол огляду місця події, то скласти його самостійно (зразок додається). Огляд повинна здійснювати уповноважена підприємством особа.
7.	<p>З'ясувати можливість фіксації переліку обладнання, товарних залишків, неінкасованої виручки, можливість списання поліпшень (ремонтів).</p> <p>Оформити бухгалтерську довідку для переведення основних засобів (далі – ОЗ), товарів, поліпшень (ремонтів) на рахунки обліку як такі, що можуть бути втрачені. По ОЗ, поліпшенням та МНМА зупинити нарахування амортизації.</p> <p>Після відновлення безпечного доступу до об'єкту потрібно буде провести інвентаризацію відповідно до вимог наказу Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879 "Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань" і оформити акти списання (в довільній формі з зазначенням реквізитів первинного документу, або за формою Акту на списання основних засобів № ОЗ-3) для відображення події в бух. обліку та не нарахування ПДВ.</p> <p>В бухгалтерській довідці та актах на списання обов'язково має бути зазначено, що товари, активи знищені (втрачені) у період дії воєнного стану внаслідок дії обставин непереборної сили (якщо відомі конкретні обставини, внаслідок яких товари знищено/втрачено - бомбардування, пожежа тощо - слід зазначити) для звільнення від нарахування ПДВ та акцизного податку по втраченим/знищеним товарам.</p>
8.	<p>За можливості провести експертну оцінку збитків, завданих майну підприємства (це додатковий доказ розміру шкоди).</p> <p>Прописати упущену вигоду (доходи, які підприємство могло б отримати, якби майно не було пошкоджене).</p>

3. Правила фіксації і збору доказів

1) Здійснити фото- та відеофіксацію, скласти протокол у складі 3-х осіб (бажано в максимально близький день після вчинення акту агресії рф, що спричинив руйнацію/пошкодження).

Якщо фіксацію неможливо провести безпосередньо після подій з міркувань безпеки/окупації території, то потрібно зазначити про це в документах.

Рекомендації щодо складання протоколу огляду місця події та приклад протоколу додаються.

2) Забезпечити фотографування або відеофіксацію пошкоджень:

Правила відео- та фотофіксації:

- 📍 запишіть дату, час і точне місце зйомки (координати GPS бажано теж. Останні отримуються за допомоги програмного забезпечення "GeoCam" (працює на обладнанні з операційною системою "Андроїд") чи подібних;
- 📍 робіть широкі, середні та великі плани сцени;
- 📍 зробіть зйомку будівлі з кожного кута та із різних площин;
- 📍 при зйомці відео утримуйте кожен кадр якомога стійкіше протягом принаймні 10 секунд;
- 📍 якщо можливо, зніміть панораму на 360 градусів;
- 📍 зверніть увагу на "епіцентр" пошкоджень (місце потрапляння снаряду, епіцентр пожежі, тощо);
- 📍 якщо можливо, зніміть залишки будь-яких боєприпасів, бажано з детальними фотографіями елементів маркування, серійних номерів тощо (у жодному разі не торкайтеся до вибухонебезпечних предметів!);

- при зйомці відео викладіть закадровим голосом факти того, що бачите на камеру; якщо дозволяє ситуація, опишіть пошкодження які ви бачите;
- звертайте увагу на пошкодження будівлі і несучих конструкцій, їх характер, приблизну площу пошкоджень, руйнування обладнання, інші втрати.

Також важливо пам'ятати, що фото- та відеофайли, створені за наслідками фіксації завданої шкоди, необхідно зберігати у незміненому та необробленому стані на локальних носіях або на сервісах зберігання файлів (Google Drive, Dropbox тощо).

Наприклад, при пересиланні файлів краще їх архівувати. Це забезпечить збереження метаданих, що можуть бути втрачені під час пересилання файлів через месенджери або електронною поштою. Дуже корисно зафіксувати найменування пристрою, за допомогою якого здійснюється фіксація події, та його серійний номер (у тому числі IMEI).

Приклад тексту:

"Мене звати _____ (ПІБ). Я працюю в ТОВ "_____ " на посаді _____, і зі мною можна зв'язатися за адресою ____@__ або номером телефону _____. Цей відеоматеріал я знімаю _____ (дата) о _____ год.

Я знаходжуся біля _____ за адресою: _____ (координати GPS за можливості). Зйомка проводиться після _____ (описати подію, що сталося). На відео я показую пошкодження _____ (вказати назву об'єкта). Я бачу, що пошкоджено _____ (вільно описати характер пошкоджень).

Це відео документує можливе _____ (вказати вірогідний протиправний вчинок).

Я закінчив знімати о _____ (час і дата)".

3) Знайти фото/відео об'єкта до пошкоджень, наприклад, відео з відкриття, скріни з Google viewer, рекламні/маркетингові буклет, відео з камер спостереження, фото всередині об'єкта тощо. Бажано, щоб такі матеріали були з прив'язкою до дати.

4) За можливості знайти й отримати відеозаписи подій із камер відеоспостереження об'єкта, камер сусідніх будівель, соціальних мереж, пабліків тощо.

5) Знайти обставини та докази того, що руйнування відбулося саме від зброї та дій військових загонів або ДРГ рф. Це можуть бути покази свідків про хід боїв, фото ворожої техніки, схеми боїв.

6) Пошукати і зберегти інформацію з мережі, ЗМІ, публічних каналів про події.

Правила збору інформації з мережі:

- використовуйте [Wayback Machine \(archive.org\)](https://waybackmachine.org/) для фіксації матеріалів інтернет-видань;
- збережіть обов'язково URL посилань у журналі фіксації;
- фото / відео, які надіслані вам із публічних груп у месенджерах, збережіть оригінал на жорсткий диск, не обробивши відео. Не редагуйте, а збережіть вигляд сторінки (наприклад, у форматі PDF);
- збережіть вигляд сторінки у форматі HTML (включно з медіафайлами);
- збережіть URL-посилання, архівуйте веб-дані у журналі документування.

7) З'ясуйте та збережіть інформацію про склад адміністративного персоналу, який працював на об'єкті безпосередньо перед подіями. Детально розпитайте, що і як відбувалося. З'ясуйте, хто може бути свідком.

8) З'ясуйте і збережіть перелік **обладнання на об'єкті, яке мало бути там до події.**
Він знадобиться для складання документів про списання.

9) З'ясуйте і збережіть перелік **товарних запасів, які були на об'єкті на момент події.**
Він необхідний для складання документів про списання.

10) З'ясуйте дані свідків, які можуть підтвердити події.
Запишіть їх свідчення (письмово або у форматі відеоінтерв'ю). Свідками можуть бути працівники об'єкта.

Правила відеофіксації свідчень:

- уточнити в свідка ПІБ, дату та місце народження, адресу його проживання;
- запитати, чи погоджується свідок добровільно надати свідчення;
- поставити запитання, коли і що бачив свідок;
- допомогти свідку уточнювальними запитаннями, щоб відтворити події;
- важливо звернути увагу, чи бачив свідок, у результаті чого було допущено пошкодження на об'єкті, хто стріляв;
- встановити місцеперебування свідка в майбутньому (наприклад, поточну адресу, контакти в соціальних мережах, контактну інформацію родичів, які знатимуть, де перебуває очевидець, якщо переїде).

11) Забезпечити детальний огляд та опис характеру пошкоджень і втрат:

- пошкодження будівлі і несучих конструкцій, їх характер;
- кількісні пошкодження (площа, кількість приміщень, стін, вікон тощо);
- пошкодження обладнання чи його відсутність;
- втрата товару на об'єкті й товарних запасів;
- інші втрати.

За можливості огляд слід проводити з представником власника приміщення.

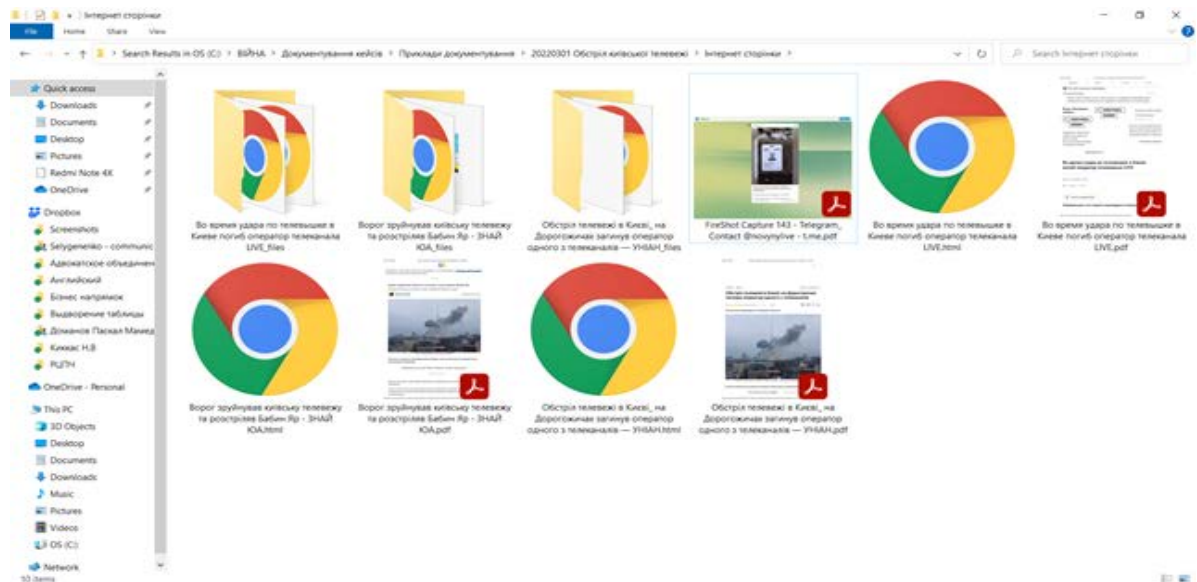
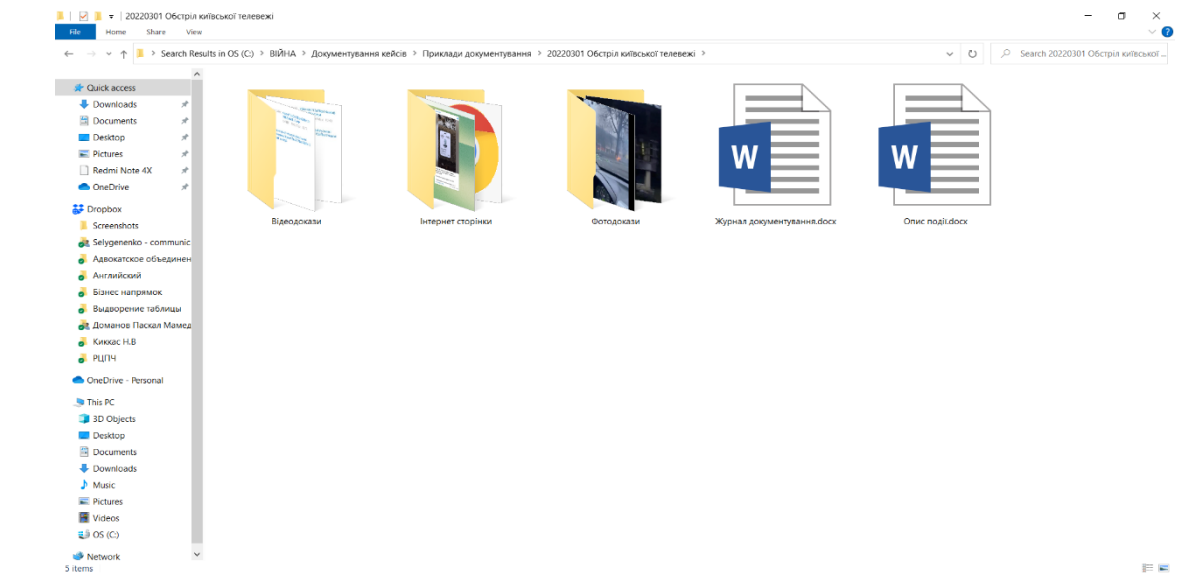
12) Оформити протокол чи акт фіксації за участю 3-х осіб. У разі необхідності вказати будь-яку додаткову інформацію, яка може допомогти встановити обставини.

13) Усі зібрані дані зберігати на комп'ютері в кореневій папці. Приклад назви, "20220301 Пожежа на Молокозаводі Херсон ТОВ " _____".

У папці слід зберігати:

- фотодокази (в окремій папці);
- відеодокази (в окремій папці);
- скани складених документів (наказів, актів списання, реєстрів тощо);
- інтернет-сторінки у форматі PDF та HTML;
- журнал документування (текстовий документ);
- короткий опис випадку;
- документи, що підтверджують право власності на знищене майно: витяги з реєстрів, договори купівлі-продажу, свідоцтва про реєстрацію транспортних засобів, документи, що посвідчують право власності на обладнання/предмети/товари, які були в середині пошкоджених будівель та інші.

Зніміть вигляд згори та горизонт:

- ☐ Вид згори сцени злочину.
- ☐ Кадр із небом, який в ідеалі повинен зафіксувати погоду і кут сонця або місяця щодо горизонту.
- ☐ Будь-які орієнтири, наприклад, гору, річку, дорожній знак, церкву.

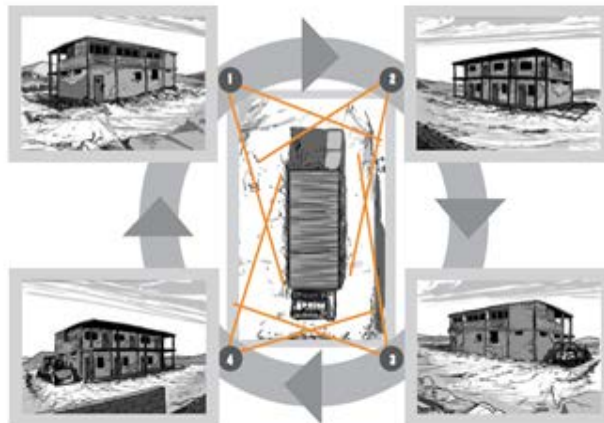

Зніміть **повільний** огляд на 360 градусів :

- виберіть початкову точку в одному з кутів або на якійсь стороні місця злочину;
- скажіть на камеру, де знаходиться точка відліку;
- продовжуючи знімати, повільно (кожен кадр триває 15 секунд або більше) поверніться навколо своєї осі, зробивши 360-градусний огляд сцени.

Зніміть 10-секундні загальні плани із чотирьох кутів або боків місця злочину

Знімання 10-секундних середніх планів із чотирьох кутів чи сторін сцени злочину

Крупний план ключових доказів

eyeWitness (Android): програма, яка записує і вбудовує метадані, щоб полегшити автентифікацію матеріалу і його використання в суді

Storymaker (Android) – шаблони для зйомки

Infocam (Android) - для створення захищених і надійних відео через розширені метадані, які підвищують цінність відео як доказу

Taggly (Apple та Android) - додає до медіа водяний знак із метаданими

4. Особливості збору доказів щодо визначення збитків, завданих ЗЕМЛЕВЛАСНИКАМ ТА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАЧАМ у зв'язку із пошкодженням земельних ділянок

Цим розділом рекомендацій визначаються основні засади збору доказів з метою визначення збитків, завданих землевласникам та землекористувачам, земельні ділянки, яких були пошкоджені внаслідок збройної агресії російської федерації. Звертаємо увагу, що загальні засади фіксації реальних збитків, що зазначені у основній частині цих рекомендації, мають бути застосовані і до цього розділу.

Внаслідок збройної агресії російської федерації земельні ділянки можуть бути пошкоджені у зв'язку із:

1. Влучанням в них снарядів, розриву мін та утворення вирв, які порушують верхній родючий шар ґрунту;
2. Засміченням земельних ділянок сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами;
3. Забрудненням ґрунтів речовинами, які негативно впливають на їх родючість та інші корисні властивості або на можливість використання земельної ділянки за її цільовим призначенням, або неможливості використовувати взагалі;
4. Знищенням або пошкодженням меліоративних систем на них, що призвело до неможливості використовувати земельну ділянку або зменшення її ефективності;
5. Знищенням або пошкодженням полезахисних лісосмуг, що призвело до зниження їх ефективної або взагалі невиконання покладених функцій захисту земельних ділянок.

Крім того, землевласникам та землекористувачам можуть бути завдані збитки не лише у зв'язку із безпосереднім пошкодженням земельної ділянки, а також у зв'язку із:

1. Понесенням фактичних витрат на рекультивацію земель, які були порушені внаслідок бойових дій, будівництва, облаштування та утримання інженерно-технічних і фортифікаційних споруд, огорож, прикордонних знаків, прикордонних просік, комунікацій для облаштування державного кордону;
2. Понесенням витрат на очищення земельних ділянок від залишків сміття (його збір, вивіз, утилізація);
3. Замовлення різноманітних аналізів ґрунтів з метою визначення ступеня втрати її родючості;
4. Упущенням вигоди у зв'язку із неможливістю використання земельної ділянки постійно або тимчасово (наприклад, на період розмінування або консервації);
5. Упущенням вигоди у зв'язку із втратою родючості земельної ділянки та понесення прямих витрат на її відновлення (за можливості);
6. Понесенням фактичних витрат у зв'язку із відновленням знищених або пошкоджених меліоративних систем;
7. Упущенням вигоди у зв'язку із недоотриманням врожаю, в тому числі, через знищення або пошкодження меліоративної системи.

В залежності від ступеня пошкодження земельної ділянки та виду такого пошкодження, залежить процедура збору доказів, яка буде описана нижче.

Хто є відповідальним за визначення збитків, завданих землевласникам та землекористувачам у зв'язку із пошкодженням земельних ділянок? - обласні, Київська міська державні адміністрації (на період воєнного стану – військові адміністрації).

Хто має збирати докази завданих збитків? - землевласники та землекористувачі, земельним ділянкам яких були завдані збитки внаслідок збройної агресії російської федерації. Зверніть увагу, що відповідно до статті 323 Цивільного кодексу України, **ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження** (псування) майна **несе його власник, якщо інше не встановлено договором або законом**. Аналогічна норма передбачена і в статті 11 Закону України "Про оренду землі". У разі прострочення орендодавцем або орендарем установлених договором оренди землі строків передачі об'єкта оренди ризик його випадкового знищення або пошкодження у цей період несе сторона, яка допустила прострочення його передачі.

Отже, якщо в договорі оренди землі прямо не зазначено, що ризик випадкового знищення або пошкодження об'єкта оренди несе орендар, то такий ризик несе орендодавець (власник) земельної ділянки. Це означає, що орендар не зобов'язаний нести витрати на відновлення земельної ділянки та може достроково розірвати договір оренди, якщо таке пошкодження істотно перешкоджає передбаченому договором використанню земельної ділянки. В такому випадку орендар може фіксувати упущену вигоду, яка буде полягати у недотриманому прибутку у зв'язку із вимушеним достроковим розірванням договору оренди. В свою чергу саме орендодавець (власник) буде нести витрати на відновлення земельної ділянки та претендувати на компенсацію збитків, завданих пошкодженням земельної ділянки, в тому числі упущену вигоду, яка буде полягати в недоотриманні орендної плати.

Що є доказами, які засвідчують факт спричинення збитків, завданих землевласникам та землекористувачам у зв'язку із пошкодженням земельних ділянок? - акти обстеження земельних ділянок, акти комісій із визначення збитків власників землі та землекористувачів, звіти про експертну грошову оцінку земельних ділянок, первинні документи, облікові реєстри, бухгалтерська та інша звітність, що ґрунтується на даних бухгалтерського обліку підприємств, установ та організацій, проектно-кошторисна документація, відомості Державного земельного кадастру, документація із землеустрою, дані дистанційного зондування Землі та інші документально підтверджені відомості.

Увага! Всі рекомендації, надані в цій Інструкції, стосуються виключно територій, які підконтрольні органам влади України та територій де не ведуться бойові дії. Фіксація завданих збитків та збір доказів має відбуватися лише за умови, що це не загрожує життю та здоров'ю громадян.

Отже, в залежності від виду збитків землевласники та землекористувачі забезпечують фіксацію та збір відповідних доказів, зокрема:

1. Якщо земельна ділянка пошкоджена та потребує рекультивації або консервації (припинення чи обмеження її господарського використання на визначений строк), то витрати визначаються на підставі кошторисної вартості запроектованих робіт відповідних реалізованих робочих проектів землеустрою щодо рекультивації порушених земель, які розроблені у відповідності до "Правил розроблення робочих проектів землеустрою", затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 02.02.2022 № 86 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86-2022-%D0%BF#Text>. Для замовлення робочого проекту землеустрою треба звертатися до землевпорядних організацій, у складі яких працює за основним місцем роботи сертифікований інженер-землевпорядник, який є відповідальним за якість робіт із землеустрою, або безпосередньо до сертифікованого інженера-землевпорядника, який працює як ФОП. Ознайомитися з реєстром сертифікованих інженерів-землевпорядників можна тут: https://land.gov.ua/revestr_inzheneriv_zemlevporядnykiv/.

2. Якщо збитки завдані землевласнику або землекористувачу у зв'язку із погіршенням якості ґрунтового покриву та інших корисних властивостей земельних ділянок або приведенням їх у непридатний для використання стан та неодержанням доходів **у зв'язку з тимчасовим невикористанням земельних ділянок**, то розміри збитків визначаються комісіями, створеними Київською та Севастопольською міськими, районними державними адміністраціями, виконавчими органами сільських, селищних, міських рад відповідно до "Порядку визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам", затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.04.1993 № 284 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/284-93-%D0%BF#Text>. Результати роботи комісій оформляються відповідними актами, що затверджуються органами, які створили ці комісії.

До складу комісій включаються представники Київської, Севастопольської міських, районних державних адміністрацій, виконавчих органів сільських, селищних, міських рад (голови комісій), власники землі або землекористувачі (орендарі), яким заподіяні збитки, представники підприємств, установ, організацій та громадяни, які будуть їх відшкодовувати (на даний час не можливо виконати, тому без цих представників), представники територіальних органів Держгеокадастру, Держекоінспекції, фінансових органів, органів у справах містобудування і архітектури. Шаблон акту з визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам (додаток до цього розділу – 33 арк.).

3. Якщо збитки завдані землевласнику або землекористувачу у зв'язку з понесенням витрат на відновлення меліоративних площ, що включають втрати на відновлення меліорованих земель, водогосподарсько-меліоративних систем, об'єктів інженерної інфраструктури зрошувальних і осушувальних систем, дренажної інфраструктури, об'єктів сільськогосподарського водопостачання та водовідведення, які були порушені та зруйновані внаслідок бойових дій, то такі витрати визначаються на підставі кошторисної вартості робіт у відповідних проектах реконструкції та капітального ремонту меліоративних систем та/або окремих об'єктів інженерної інфраструктури, що розроблені у відповідності до ДБН В.2.4-1-99 "Меліоративні системи та споруди", що затверджений наказом Держбуду України від 25.06.1999 № 153. Отже, доказом збитків буде відповідний проект реконструкції та капітального ремонту меліоративних систем.

4. У випадку необхідності складення звіту про оцінку майна, майнових прав, розрахунку упущеної вигоди суб'єктом оціночної діяльності, доказами, які стануть підставою для складення такого звіту, стануть: правовстановлюючі документи на земельну ділянку (право власності або користування), баланси та фінансова звітність за попередні роки, статистична звітність за попередні роки, витяги з технічної документації про нормативну грошову оцінку земельної ділянки, первинні документи, що підтверджують проведення сільськогосподарських робіт, купівлю ТМЦ і так далі.

Після визначення розміру завданої шкоди та збитків, землевласники та землекористувачі, земельним ділянкам яких були завдані збитки внаслідок збройної агресії російської федерації, інформують обласні, Київську міську державні адміністрації (на період воєнного стану – військові адміністрації) про розмір завданої шкоди (збитків). Інформування здійснюється в довільній формі з описом суми завданих збитків та документами, на підставі яких такі збитки визначенні (додаються копії документів). Шаблон повідомлення з описом суми завданих збитків та документами, на підставі яких такі збитки визначенні (додаток до цього розділу – 50 арк).

5. Нормативно-правове регулювання

1. Закон України "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні" від 12.07.2001 № 2658-III <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#Text>
2. Порядок визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 № 326 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2022-%D0%BF#Text>
3. Методика визначення розміру шкоди, завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану, затверджена Наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 04.04.2022 № 167 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0406-22#Text>
4. Методика визначення шкоди та збитків, завданих земельному фонду України внаслідок збройної агресії Російської Федерації, затверджена Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 18.05.2022 № 295 http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KMP93284.html
5. Порядок визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19.04.1993 № 284 http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KMP93284.html
6. Правила розроблення робочих проектів землеустрою, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 02.02.2022 №86 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86-2022-%D0%BF#Text>

5. ОСОБЛИВОСТІ ДІЙ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Цим розділом рекомендацій визначаються особливості дій на тимчасово окупованих територіях. Звертаємо увагу, що загальні засади фіксації реальних збитків, що зазначені у основній частині цих рекомендацій, мають бути застосовані і до цього розділу.

Рекомендації:

1. Направити (в т.ч. за допомогою інтернету) повідомлення у військову адміністрацію або до органу місцевого самоврядування про втрату ефективного контролю над об'єктом на тимчасово окупованій території, зазначивши перелік майна, його вартість;

2. Звернутися з заявою про вчинення кримінального правопорушення до СБУ або поліції у разі скоєння злочину щодо майна підприємства.

Крім того, Офіс Генерального прокурора повідомляє <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/povidomlennya-pro-zlocini-vcineni-v-umovax-zbroinogo-konfliktu>, що у разі наявності інформації про факти скоєння злочинів,

пов'язаних із збройним конфліктом та агресією Російської Федерації проти України, будь-яка особа може надати її до Офісу Генерального прокурора.

Приймання заяв і повідомлень здійснюється цілодобово на "телефони лінії":

(096) 755-02-40 (Viber, WhatsApp, Telegram, Signal);

Електронна пошта: conflict2022.ua@gmail.com

При направленні інформації за допомогою електронної пошти необхідно зазначити свої ПІБ та засоби зв'язку.

У разі наявності аудіо-, відео- та фотоматеріалів просимо направити їх за допомогою мобільних додатків або на електронну пошту.

Анонімність та заходи безпеки у передбачених законодавством випадках гарантуються!

3. Максимально захистити та зберегти всі правовстановлюючі документи на майно та первинну документацію;

4. За можливості самостійно зафіксувати пошкодження або зниження майна (відповідно до загальних рекомендацій), в т.ч. збирати та зберігати інформацію з ЗМІ, яка може стосуватися Вашого підприємства або території, на якій воно знаходиться;

5. Врахувати рекомендації Центра Стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки щодо поведінки громадян на тимчасово окупованій території: <https://dovidka.info/yak-povodytysya-na-okupovaniy-terytoriyi/>

6. Змінити місцезнаходження юридичної особи в підконтрольній Україні юрисдикції.

Найбільш надійна – м. Київ. Це дещо убезпечить від рейдерських атак та спростить адміністрування бізнес-процесів;

7. У разі неможливості зберегти первинну документацію, подати до органу ДПС України повідомлення про неможливість вивезення первинних документів, підписане керівником підприємства та головним бухгалтером, в якому зазначаються: обставини, що призвели до втрати та/або неможливості вивезення первинних документів, податкові (звітні) періоди, а також загальний перелік первинних документів (по можливості - із зазначенням реквізитів).

У п. 69.28 підрозділу 10 розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України зазначено:

"69.28. Установити, що до платників податків/податкових агентів, які провадили діяльність **на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, та на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації**, і не можуть пред'явити первинні документи, на підставі яких здійснюється облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, як виняток із положень статті 44 цього Кодексу застосовуються спеціальні правила для підтвердження даних, визначених у податковій звітності.

Підставами неможливості пред'явлення первинних документів є втрата (знищення чи зіпсуття) первинних документів або знаходження їх на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, та на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації, у разі якщо їх неможливо вивезти або їх вивезення пов'язане з ризиком для життя чи здоров'я платника податків, фізичних осіб чи неможливе у зв'язку з адміністративними перешкодами, встановленими органами влади.

У разі втрати та/або неможливості вивезення первинних документів платник податків/податковий агент **подає до контролюючого органу в довільній формі повідомлення про неможливість вивезення первинних документів, підписане керівником підприємства та головним бухгалтером**, в якому зазначаються: обставини, що призвели до втрати та/або неможливості вивезення первинних документів, податкові (звітні) періоди, а також загальний перелік первинних документів (за можливості - із зазначенням реквізитів).

Дані та показники податкової звітності платника податків/податкового агента за податкові (звітні) періоди, зазначені у повідомленні, не можуть бути піддані сумніву лише на підставі відсутності первинних документів. Подане повідомлення є також підставою для збереження витрат (включаючи витрати у зв'язку з придбанням цінних паперів/корпоративних прав) та/або від'ємного значення об'єкта

оподаткування податком на прибуток (включаючи від'ємний фінансовий результат за операціями з цінними паперами/корпоративними правами), та/або податкового кредиту з податку на додану вартість, та/або суми від'ємного значення податку на додану вартість минулих податкових (звітних) періодів без наявності договірних, розрахункових, платіжних та інших первинних документів, обов'язковість ведення і зберігання яких передбачена правилами ведення бухгалтерського обліку та нарахування податку.

Після подання до контролюючого органу повідомлення про неможливість вивезення первинних документів у зв'язку з їх знаходженням на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, та на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації, **запроваджується мораторій на проведення документальних перевірок щодо зазначених у повідомленні податкових (звітних) періодів.**

Якщо після подання повідомлення про неможливість вивезення первинних документів платнику податків/податковому агенту стане відомо про втрату таких документів, такий платник податків/податковий агент зобов'язаний подати до контролюючого органу повідомлення про втрату первинних документів із зазначенням обставин такої втрати.

Платники податків/податкові агенти, які подали повідомлення про втрату первинних документів відповідно до цього підпункту, не підлягають перевірці контролюючим органом щодо зазначених у повідомленні податкових (звітних) періодів, у тому числі після завершення дії воєнного стану.

Втрата документів, що не пов'язана з проведенням на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, та на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації, бойових дій, не надає права платнику податків/податковому агенту застосовувати положення цього підпункту.

Обов'язок доведення відсутності підстав для застосування положень цього підпункту покладається на контролюючий орган. Платник податків/податковий агент, який безпідставно застосовував положення цього підпункту, вважається таким, що ухиляється від сплати податків, та несе відповідальність, передбачену цим Кодексом та іншими законами України.

У разі відмови у застосуванні положень цього підпункту контролюючий орган не пізніше одного місяця з дати отримання відповідного повідомлення від платника податків/податкового агента видає вмотивоване рішення із зазначенням підстави та доказів такої відмови.

Рішення контролюючого органу може бути оскаржено в адміністративному чи судовому порядку. До винесення остаточного рішення по справі контролюючий орган не може піддавати сумніву показники податкової звітності, а також ініціювати проведення будь-якої перевірки платника податків/податкового агента щодо податкових (звітних) періодів, зазначених у відповідному повідомленні.

У податкових (звітних) періодах, зазначених у відповідному повідомленні, не може бути переглянуто у бік збільшення суми податкових зобов'язань з податків і зборів, задекларовані в податкових деклараціях за зазначені податкові (звітні) періоди, у бік збільшення суми від'ємного значення об'єкта оподаткування податком на прибуток, задекларовані в податкових деклараціях/розрахунках за зазначені податкові (звітні) періоди, у бік збільшення суми бюджетного відшкодування податку на додану вартість, заявлені в податкових деклараціях за зазначені звітні періоди.

Перелік територій, на яких ведуться (велися) бойові дії, та територій, тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації, визначається Кабінетом Міністрів України".

6. ОСОБЛИВОСТІ ЗБОРУ ДОКАЗІВ ДЛЯ СТЯГНЕННЯ ЗБИТКІВ У ВИГЛЯДІ УПУЩЕНОЇ ВИГОДИ

Цим розділом рекомендацій визначаються основні засади фіксації доказів збитків у вигляді упущеної вигоди. Зважаючи на безпосередній зв'язок у більшості випадків між реальними збитками (їх причинами) та упущеною вигодою, загальні засади фіксації реальних збитків, що зазначені у основній частині цих рекомендацій, мають бути застосовані і до цього розділу.

Цивільний кодекс України, а саме стаття 22, однією зі складових збитків визначає упущену вигоду - *доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене*. Такими доходами можуть, зокрема, визнаватись, недоотриманий прибуток від укладених контрактів, майбутні прибутки від використання техніки, обладнання чи об'єктів нерухомості, недоотримані прибутки від тваринництва тощо.

На сьогоднішній день в Україні діє "Порядок визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації", затверджений Постановою КМУ від 20.03.22 № 326 (далі за текстом – Порядок № 326).

Серед іншого пп. 14 п. 2 Порядку № 326 визначає як окремий напрям для визначення збитків:

- **економічні втрати підприємств** - напрям включає втрати підприємств усіх форм власності внаслідок знищення та пошкодження їх майна, **а також упущену вигоду від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності**.

Серед основних показників, які оцінюються, зокрема, зазначена "упущена вигода підприємств недержавної форми власності".

Згідно цього ж підпункту визначення шкоди та збитків підприємств здійснюється відповідно до методики, затвердженої спільним наказом Мінекономіки та Фонду державного майна, за погодженням з Мініреінтеграції.

Відповідальними за визначення шкоди та збитків за наведеним напрямом в частині підприємств недержавної форми власності є відповідні обласні, Київська міська державні адміністрації (на період воєнного стану - військові адміністрації).

На жаль, на сьогодні зазначена методика знаходиться на стадії розробки та не є затвердженою. До моменту набрання чинності Методикою для визначення розміру упущеної вигоди слід користуватись діючими нормативними актами, зокрема:

- Законом України "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні";
- Порядком визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей, затвердженим постановою КМУ від 22.01.1996 № 116;
- Міжнародними та національними стандартами оцінки.

Також можна відмітити постанову Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду у справі № 922/3928/20 від 30.09.2021, у якій суд визначив критерії для розрахунку розміру збитків у вигляді упущеної вигоди та стандарти його доказування. Серед іншого пред'явлення позову про стягнення збитків у вигляді упущеної вигоди, вимагає довести:

- протиправність (неправомірність) поведінки заподіювача збитків;
- наявність збитків, їх розмір. Наявність теоретичного обґрунтування можливості отримання доходу ще не є достатньою підставою для його стягнення, оскільки у вигляді упущеної вигоди відшкодовуються тільки ті збитки у розмірі доходів, які б могли бути реально отримані за звичайних обставин (мають реальний, передбачуваний та очікуваний характер).
- причинний зв'язок між протиправною поведінкою та збитками.

Верховний Суд також звернув увагу, що **розмір упущеної вигоди має визначатися виходячи з доходу**, який могло одержати підприємство, **за виключенням його витрат на отримання доходів**, які він поніс би, якби не відбулося порушення права. Без урахування наведених витрат упущена вигода не може розраховуватись, оскільки: по-перше, такий підхід суперечить засадам цивільного законодавства, зокрема принципам справедливості, розумності; по-друге: зумовить заявлення кредитором вимог про відшкодування збитків, що виходять за межі тих, які необхідні, а отже, матиме наслідком надкомпенсацію майнових втрат кредитора (позивача), його необґрунтоване збагачення та стягнення з зайвих сум.

До відповідних витрат відносяться, зокрема, але не виключно, виробничі витрати, інформаційні витрати, транспортні витрати, амортизаційні витрати тощо. Такі витрати пов'язуються з виплатою заробітної плати, сплатою податків і обов'язкових платежів, комунальних платежів, витрат на оренду, інших матеріальних і прирівняних до них витрат тощо.

Також у постанові суду зазначено, що *доведення наявності збитків у вигляді упущеної вигоди та їх розміру здійснюється із застосуванням стандарту **вірогідності доказів**, який з розумною впевненістю дозволяє стверджувати, що факт є доведеним, якщо після оцінки доказів вбачається, що факт скоріше відбувся (мав місце), аніж не був.*

Зважаючи, що законодавство України не обмежує можливості надання доказів та не встановлює їх можливий перелік, юридичним особам слід забезпечити надання якомога більшого обсягу інформації, що має відношення до господарської діяльності підприємства до початку воєнних дій та після.

Таким чином, особливу увагу слід приділити належному оформленню документального підтвердження отриманих збитків у вигляді упущеної вигоди.

Перш за все слід відмітити, що зважаючи на необхідність доведення причинного зв'язку між протиправною поведінкою (військовою агресією) та збитками, значну роль будуть мати результати фіксації руйнувань та пошкоджень матеріальних об'єктів суб'єкта господарювання (детальна інструкція цих дій викладена в основному розділі методичних рекомендацій). Адже основна причина упущеної вигоди міститься саме у неможливості ведення звичайної господарської діяльності через пошкодження або знищення основних фондів та засобів виробництва. Причини такої неможливості слід намагатись фіксувати за допомогою відповідних органів державної влади (місцевого самоврядування), правоохоронних органів шляхом подання заяв та додатково актами створених на підприємстві комісій (у довільній формі).

Порядок збирання та фіксації доказів самої упущеної вигоди залежить від характеру таких збитків та конкретних причин їх виникнення. Але у будь-якому разі доцільним є складання Акту, у якому буде відображена основна інформація, за допомогою якої у подальшому можна буде здійснити розрахунок розміру упущеної вигоди (із залученням незалежного оцінювача, самостійно або через державні органи у разі прийняття відповідних порядку та методики).

Акт має бути підписаний створеною на підприємстві комісією.

1. Документування упущеної вигоди у зв'язку із неможливістю використання об'єктів нерухомості

Пропонуємо скласти Акт фіксації об'єктів нерухомості, на яких не проводиться виробництво або втрачена їх продуктивність у зв'язку з воєнними діями (зразок на 35 арк.), у якому зафіксувати:

- перелік об'єктів нерухомості, використання яких у господарській діяльності зупинено;
- документи, що підтверджують відповідні права на такі об'єкти (власності або користування);
- дати початку та зупинення експлуатації відповідних об'єктів;
- причини зупинення експлуатації об'єктів (руйнування, пошкодження необхідних комунікацій, втрата контролю тощо);
- перелік укладених договорів, виконання зобов'язань за якими стало неможливим або неналежним, у результаті зупинення експлуатації об'єкта;
- розмір доходу, який недоотриманий підприємством.

2. Документування упущеної вигоди у зв'язку із неможливістю використання земельних ресурсів

Пропонуємо скласти Акт фіксації земельних ресурсів, використання яких зупинено у зв'язку з воєнними діями (зразок на 36 арк.), у якому зафіксувати:

- перелік земельних ділянок, використання яких у господарській діяльності зупинено (із зазначенням кадастрових номерів, площі, місця розташування);

- документи, що підтверджують відповідні права на такі земельні ділянки (власності або користування);
- дати початку та зупинення використання відповідних ділянок;
- причини неможливості використання земельних ділянок (мінування, забруднення, відсутність техніки, відсутність працівників, втрата контролю тощо);
- спосіб використання ділянок останні три роки (які культури вирощувались);
- перелік укладених договорів, виконання зобов'язань за якими стало неможливим або неналежним, у результаті зупинення використання ділянок;
- розмір доходу, який недоотриманий підприємством.

3. Документування упущеної вигоди у зв'язку із неможливістю виконання договірних зобов'язань

Пропонуємо скласти Акт фіксації договірних зобов'язань, невиконаних підприємством у зв'язку з воєнними діями (зразок на 37 арк.), у якому зафіксувати:

- перелік договорів, за якими не виконані зобов'язання підприємством у зв'язку з воєнними діями;
- перелік зобов'язань, які не виконані;
- причини невиконання зобов'язання (відсутність техніки, відсутність працівників, втрата контролю тощо);
- розмір доходу, який недоотриманий підприємством.

4. Документування упущеної вигоди у зв'язку із втратою довгострокових біологічних активів рослинництва

Пропонуємо скласти Акт фіксації втрати довгострокових біологічних активів рослинництва (зразок на 38 арк.), у якому зафіксувати:

- перелік втрачених довгострокових біологічних активів рослинництва;
- перелік документів, підтверджуючих права власності на відповідні активи;
- площу втрачених насаджень;
- обсяги виробництва у розрізі останніх трьох років;
- причини та дати втрати активів;
- перелік укладених договорів, виконання зобов'язань за якими стало неможливим або неналежним, у результаті втрати активів;
- розмір доходу, який недоотриманий підприємством.

5. Документування упущеної вигоди у зв'язку із втратою біологічних активів тваринництва

Пропонуємо скласти Акт фіксації втрати біологічних активів тваринництва (зразок на 39 арк.), у якому зафіксувати:

- перелік втрачених біологічних активів тваринництва;
- перелік документів, підтверджуючих права власності на відповідні активи;
- обсяги виробництва у розрізі останніх трьох років;
- причини та дати втрати активів;
- перелік укладених договорів, виконання зобов'язань за якими стало неможливим або неналежним, у результаті втрати активів;
- розмір доходу, який недоотриманий підприємством.

7. Рекомендації щодо складання протоколу огляду місця події

Обов'язково слід вказати в протоколі:

1. Умовні номери – позначати домоволодіння, будинки/споруди та вирви (наприклад: домоволодіння № 1; будинок № 1 домоволодіння № 2; вирва № 1 тощо).

2. Визначення географічних координат кожної вирви, а також будинків/споруд тощо отримуються за допомогою програмного забезпечення "GeoCam" (працює на обладнанні з операційною системою "Андроїд") або аналогічних.
3. Прив'язка кожної вирви, а також будинків/споруд (об'єктів між собою) за напрямками світу, з відображенням метражу (наприклад: "...вирва № 1 розташована на відстані 7,5 метрів від східної стіни (або "південного кута східної стіни") будинку № 4 та 5 метрів від західної стіни будинку № 1).
4. Прив'язка вирв повинна бути до нерухомих об'єктів.
5. При фотографуванні вирви в кадрі повинен бути "напрямок світу" (аркуш зі стрілкою), компас та масштабна лінійка;

6. При опису вирви вказувати:

- поверхню, у якій вона виявлена (бетонна бруківка, ґрунт м'який (твердий), глина, пісок тощо);
- її форму (округла, продовгувата або неправильна);
- діаметр вирви, із вказівкою, що рулетка перебуває в положенні з півночі на південь або зі сходу на захід); якщо продовгуватої або неправильної форми, рулетка має бути в обох положеннях;
- з посиланням на сторони світу, який схил вирви є пологим, а який – крутим;
- напрямок, звідки, на думку спеціаліста, був заліт боєприпасу та у який схил (із посиланням на сторони світу);
- у напрямку якої частини світу був викид ґрунту (нашарування, насип);
- кут падіння снаряду (за допомоги палки, транспортиру);
- наявність у воронці та біля неї уламків, металевих фрагментів; прив'язувати їх у протоколі ОМП за допомоги метражу від воронки та нерухомих об'єктів;
- вимірювати і позначати умовними номерами кожен металевий фрагмент (осколки, частини боєприпасів);
- наявність на схилах вирви (якої саме) нашарування речовин (наприклад "сірого кольору");
- відбирати зразки ґрунту з двох частин кожної вирви (2 пакети), а також один контрольний зразок (на відстані 5-7 метрів від вирви);

7. Детально фотографувати кожну вирву, споруди (зовнішній вигляд, внутрішня обстановка, віконні рами, дверні пройми, дах, перекриття тощо).
8. Детально фотографувати ті частини будівель, звідки вівся обстріл.
9. Розрізняти у протоколі "пошкодження" та "руйнування".
10. Наприкінці протоколу вказувати думку спеціаліста (військового фахівця), про те:
 - залишками (фрагментами) якого боєприпасу (вид, тип, калібр) є виявлені уламки, осколки, фрагменти;
 - з якого озброєння був здійснений постріл боєприпасами;
 - з якого напрямку (сторони світу) та зі сторони якого населеного пункту був здійснений постріл.
11. До протоколу додавати план-схеми:
 - рукописну схему домоволодіння та/або будинку;
 - карту гугл (крупний масштаб) – місце обстрілу-прилеглі будівлі;
 - карту гугл масштабу "місце обстрілу-прилеглі населенні пункти";
12. **ВИКОРИСТОВУВАТИ:** рулетку, фотографування, "Геокам"

У тексті протоколу:

Особам, які беруть участь в огляді, повідомлено про застосування технічних засобів фіксування процесуальної дії:

- відеокамера "Sony", модель MM-111, якою здійснюється фіксування (фото-, відеозйомка) слідчої дії/ або
- відеокамера "Sony", модель MM-111, якою здійснюється фіксування (фото-, відеозйомка) слідчої дії/
- на електронний пристрій – карту пам'яті SD 64Gb, марки "Samsung" (клас 10),
- або: на електронний пристрій – карту пам'яті SD HC 32Gb, марки "Samsung" (клас 10),
- програмне забезпечення "GeoCam", встановлене на планшетному комп'ютері (електронному пристрої) – Lenovo G888, яке дозволяє визначати географічні координати окремої місцевості, створювати та переглядати фотознімки з їх географічними координатами, орієнтацією камери в момент зйомки (напрямок зйомки згідно компасу), картою місцевості з визначенням сектору охоплення зображення тощо; за допомогою програмного забезпечення визначались географічні координати; а також: ноутбук "HP", модель x500,
- принтер "Xerox", модель "U444",
- рулетка вимірювальна (масштабна), за допомоги якої визначались відстані, діаметр тощо,
- компас (модель, № або додаток "Компас" у телефоні).

Під час проведення огляду встановлено та зафіксовано:

Предметом огляду є вищевказане домоволодіння. Зокрема, оглядається домоволодіння, що розташовується за географічними координатами (градуси з десятковими долями): широта – № 4*.*****°, довгота – Е 3*.*****° (вхід на територію домоволодіння). Табличка з позначенням номера будинку на момент огляду відсутня. Домоволодіння з проїжджої частини вулиці огорожено бетонним парканом. Домоволодіння умовно позначене як домоволодіння № 1.

Вхід на територію домоволодіння здійснюється через металеві одностворчаті ворота коричневого кольору, що виходять на проїжджу частину вулиці, на північ. Ворота мають механічні пошкодження по всій своїй поверхні від 4x4 мм до 19x14 мм, мають переважно округлу та овальну форми. Ворота розташовані в північному напрямку.

Прямо по ходу руху від вказаних воріт углиб домоволодіння у південному напрямку, на відстані 21 метра від воріт, ліворуч, у ґрунті виявлено вирву (широта: № 4*.*****°, довгота: Е 3*.*****°) округлої, дещо овальної форми, діаметром 90 см (рулетка у положенні з півночі на південь), діаметром 320 см (рулетка у положенні зі сходу на захід), глибиною – 90 см. У східній частині її країв виявлено нашарування (насип) ґрунту. Вирва умовно позначена як №1.

Крім того, прямо по ходу від вказаних воріт углиб домоволодіння у південному напрямку, на відстані 32 метрів від воріт, праворуч, у ґрунті виявлено вирву (широта: № 4*.*****°, довгота: Е 3*.*****°) овальної форми, діаметром 320 см (рулетка у положенні з півночі на південь), діаметром 380 см (рулетка у положенні зі сходу на захід), глибиною – 100 см.

До південно-західної та північно-західної частини країв вирви підходять краї залізобетонного фундаменту, які мають рвані механічні ушкодження, візуально спостерігаються металеві стрижні фундаменту. Вирва умовно позначена як №2.

На відстані 2 метрів від краю воронки № 2 у південно-східному напрямку, на поверхні ґрунту виявлено металевий фрагмент сірого кольору, з рваними краями довжиною 110 мм, найбільшою шириною – 40 мм. Фрагмент умовно позначений як № 1.

На відстані 2 метрів від фрагмента № 1 у південно-східному напрямку, на поверхні ґрунту виявлено металевий фрагмент сірого кольору, з рваними краями довжиною 40 мм, шириною – 15 мм. Фрагмент умовно під № 2.

Прямо по ходу руху від вказаних воріт углиб домоволодіння, у південному напрямку, на відстані 45 метрів від воріт розташований двоповерховий цегляний житловий будинок розмірами 23х15 метрів (позначений як будівля № 1).

На момент зовнішнього огляду виявлено повне механічне руйнування будинку: окремих стін 1-го та 2-го поверхів, горищного (над верхнім поверхом) перекриття, даху, перегородок, підлоги, віконних отворів, дверей.

Також виявлено часткове механічне пошкодження будинку: стін, міжповерхового перекриття, фундаменту, сходів між поверхами, облицювання, внутрішньої обстановки тощо.

Візуальним зовнішнім оглядом будинку виявлено термічні пошкодження вказаних конструктивних елементів будинку, а також: сліди тління, сліди горіння, кіптяви, оплавлення та специфічний запах горіння.

На відстані до 10 метрів від периметра будинку та безпосередньо в середині нього на ґрунті та підлозі виявлено фрагменти будівельних матеріалів, перемішані з прошарками ґрунту, будівельним сміттям та речовинами горіння.

На відстані 11 метрів від південної стіни будинку, у південному напрямку, у бетонній бруківці, що викладена на ґрунті, виявлено вирву (широта: № 4*.*****°, довгота: Е 3*.*****°) округлої форми, діаметром 100 см (рулетка у положенні з півночі на південь), глибиною – 30 см. Вирва умовно позначена як № 3.

Оглядом прилеглої до вирви території, у радіусі до 10 метрів в усіх напрямках виявлені хаотично розташовані на ґрунті металеві фрагменти сірого кольору з рваними краями, розмірами 165х48 мм, 155х47 мм та 123х23 мм. Фрагменти умовно позначені відповідно як № 3, 4 та 5.

Крім того, прямо по ходу руху від вказаних воріт углиб домоволодіння (у південному напрямку) на відстані 67 метрів від воріт, праворуч, на відстані 8 метрів від західної стіни будинку № 1 розташована одноповерхова цегляна будівля розмірами 9х17 метрів (позначена як будівля № 2).

На момент зовнішнього огляду будівлі № 2 виявлено повне механічне руйнування: окремих стін, горищного (над верхнім поверхом) перекриття, даху, перегородок, підлоги, віконних отворів, дверей, а також часткове механічне пошкодження будівлі: стін, фундаменту, облицювання, внутрішньої обстановки тощо.

Візуальним зовнішнім оглядом будинку виявлено термічні пошкодження вказаних конструктивних елементів будинку, а також: сліди горіння, кіптяви, оплавлення та специфічний запах горіння.

Крім того, на відстані 12 метрів у західному напрямку від західного краю вирви № 2, на території сусіднього домоволодіння (позначене як домоволодіння № 2), на відстані 10 метрів від південної стіни будинку (позначена як будівля № 3), у ґрунті виявлено вирву (широта: № 4*.*****°, довгота: Е 3*.*****°) округлої форми, діаметром 140 см (рулетка у положенні з півночі на південь), глибиною – 55 см. Західний частина вирви має крутий схил наближений до кута 90°, східний схил є пологим. Вирва умовно позначена як № 4.

На краях вирви виявлено нашарування речовини сірого кольору. Ґрунт із речовиною вилучається з місця огляду до окремого пакета. Одночасно з метою порівняння та можливих експертних досліджень, з ділянки ґрунту, розташованої на відстані 5 метрів від вирви № 4 у напрямку півдня, взято експериментальні зразки ґрунту, які поміщені до окремого пакета та вилучено з місця огляду.

У вирві № 4 виявлено значну кількість металевих фрагментів сірого кольору з рваними краями, що переважно містяться на західному схилі, а саме розмірами: 66х31 мм, 73х15 мм, 35х20 мм, 35х6 мм, 38х22 мм, 53х20 мм, 70х26 мм, 42х21 мм, 31х16 мм, 26х13 мм, 18х14 мм. Також виявлені аналогічні фрагменти, що на своїй поверхні мають різьбу (нарізи) розмірами: 65х43 мм, 40х26 мм, 47х27 мм та

37x25 мм. Загалом виявлено 15 вказаних фрагментів, що відповідно позначені як № 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 та 20.

Будівля № 3 є двоповерховим цегляним житловим будинком розмірами 23x15 метрів. На момент зовнішнього огляду виявлено часткове механічне пошкодження будинку: стін, облицювання, внутрішньої обстановки тощо, а також відсутність скла у віконних проїмах. Є чисельні точкові механічні посічені осколкові пошкодження північної та східної стін будинку, які детально сфотографовано.

На території домоволодіння № 2 на відстані 20 метрів у південно-західному напрямку від найбільш південного кута будівлі № 3 розташована двоповерхова цегляна житлова будівля розмірами 22x16 метрів (позначена як будівля № 4). На момент зовнішнього огляду виявлено часткове механічне пошкодження будинку: стін, облицювання, внутрішньої обстановки тощо, а також відсутність скла у віконних проїмах. Є точкові механічні посічені осколкові пошкодження північної та східної стін будинку, які детально сфотографовано.

На відстані 3,5 метри від південної стіни будівлі № 4 у південному напрямку у бетонній бруківці, що викладена на ґрунті, виявлено вирву (широта: № 4*.*****°, довгота: Е 3*.*****°) округлої форми діаметром 120 см (рулетка у положенні з півночі на південь), глибиною – 20 см. Вирва умовно позначена як № 5.

На відстані 32 метри від вирви № 5 у західному напрямку та 75 метрів від проїжджої частини вищевказаної вулиці Лугова у південному напрямку, уздовж ґрунтової дороги, що перпендикулярно примикає до вул. Лугова, у ґрунті виявлено вирву (широта: № 4*.*****°, довгота: Е 3*.*****°) округлої форми діаметром 320 см (рулетка у положенні з півночі на південь), глибиною – 95 см. Вирва умовно позначена як № 6.

У південно-західній частині вирви виявлено металеві фрагменти сірого кольору з рваними краями розмірами: 66x36 мм, 72x26 мм, 66x45, 46x32 мм, 36x20 мм, а також розмірами: 107x55 та 47x45 мм, що на своїй поверхні мають різьбу (нарізи). Загалом виявлено 7 вказаних фрагментів, що відповідно позначені як № 21, 22, 23, 24, 25, 26 та 27.

Крім того, оглядалася територія домоволодіння, яке умовно позначене як домоволодіння № 3, що розташоване по сусідству з домоволодінням № 1 у східному напрямку.

Вхід на територію домоволодіння здійснюється через отвір у бетонному паркані, яким огорожене домоволодіння зі сторони проїжджої частини вулиці.

Прямо по ходу руху від отвору в паркані углиб домоволодіння (у південному напрямку) на відстані 12 метрів від отвору розташована двоповерхова цегляна будівля розмірами 23x15 метрів (позначена як будівля № 5).

До північної стіни будівлі примикає одноповерхова господарська будівля (позначена як будівля № 6), яка розташована перпендикулярно до проїжджої частини згаданої вулиці Лугова, розміри якої визначити неможливо через її повне руйнування (за винятком західної стіни).

На момент зовнішнього огляду будівлі № 5 виявлено повне механічне руйнування будинку: окремих стін 1-го та 2-го поверхів, горищного (над верхнім поверхом) перекриття, даху, перегородок, підлоги, віконних отворів, дверей.

Також виявлено часткове механічне пошкодження будинку: стін, міжповерхового перекриття, фундаменту, сходів між поверхами, облицювання, внутрішньої обстановки тощо.

Візуальним зовнішнім оглядом будинку виявлено термічні пошкодження вказаних конструктивних елементів будинку, а також: сліди тління, сліди горіння, кіптяви, опалення та специфічний запах горіння.

На відстані до 10 метрів від периметра будинку та безпосередньо у середині нього на ґрунті та підлозі виявлено чисельні фрагменти будівельних матеріалів, перемішані з прошарками ґрунту, будівельним сміттям та речовинами горіння.

Під час огляду місця події, з вищевказаних місць вилучені: зазначені фрагменти № 1–27, а також зразки ґрунту, що вміщені до окремих пакунків, які опечатано, скріплено бирками з підписами, зокрема слідчого і понятих.

На думку спеціаліста (військового фахівця), вищевказані металеві фрагменти є залишками від уламково-фугасних снарядів калібру 120 мм, вистріляних із 122-мм артилерійської гаубиці Д-30 (САУ 2С1 "Гвоздика"), при цьому обстріл вівся у напрямку зі сходу.

Огляд проводився: природне освітлення, ясне небо, температура близько + 0 градусів.

Як додатки до протоколу долучені: вилучені металеві фрагменти, зразки ґрунту, які належним чином упаковані з метою надійного збереження, а також засвідчені підписами слідчого, інших осіб, які брали участь у вилученні, а також: план-схеми, оптичний диск із фотознімками. Фотознімки були скопійовані на оптичні диски з карти відеокамери за допомогою згаданого ноутбука.

8. Зразки документів

8.1. Наказ підприємства щодо зупинення експлуатації об'єкта

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

"_____"

Код ЄДРПОУ юридичної особи _____

НАКАЗ

_____ 2022

№ _____

Про зупинення експлуатації об'єкта

НАКАЗУЮ:

1. З ____ 2022 року зупинити експлуатацію об'єкта _____, що розташований за адресою: ____ (далі – об'єкт) та належить ТОВ "_____" (далі – Підприємство) на праві власності у зв'язку з його значним пошкодженням у період воєнного стану внаслідок бойових дій.
2. Після відновлення можливості безпечного доступу до об'єкта відповідальним службам Підприємства провести детальний огляд його пошкоджень та провести їх фіксацію, а також інвентаризацію товарів, майна та основних засобів на об'єкті.
3. Відповідальним службам Підприємства:
 - вжити заходів із врегулювання (за наявності): орендних відносин, відносин із постачальниками послуг на об'єкті; повідомити інших контрагентів, на взаємовідносини з якими може вплинути подія;
 - з'ясувати перелік товарів, майна та основних засобів Підприємства, які мали перебувати на об'єкті на момент події;
 - провести заходи щодо документального оформлення втрат Підприємства і збору доказів пошкодження об'єкта в результаті збройної агресії Росії;
 - відобразити в обліку результати втрат;
 - повідомити у разі необхідності державні органи про подію.
4. Цей наказ довести до відома усіх без винятку служб.

Директор _____

8.2. Доручення на уповноваженого від імені підприємства представника для збирання і фіксації доказів втрат підприємства

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

" _____ "

Код ЄДРПОУ юридичної особи _____

ДОРУЧЕННЯ № _____

_____.2022 року м. _____

Товариство з обмеженою відповідальністю _____ (далі – Товариство) в особі _____, який/яка діє на підставі статуту,

доручає фізичній особі (ПІБ, дата народження, документ, що посвідчує особу):

вчиняти такі дії:

1. Здійснювати збирання, фіксацію, закріплення та накопичення доказів пошкодженого або знищеного нерухомого майна, інших матеріальних цінностей (у т.ч. товарів, грошей), упущеної вигоди внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, порушення Збройними силами Російської Федерації, іншими особами законів та звичаїв війни, вчинення інших правопорушень, шляхом їх фото-, відеофіксації, документування, отримання пояснень від свідків і здійснення інших процесуальних дій, передбачених законом.
2. Підписувати документи від імені Товариства.
3. Своїм підписом засвідчувати вірність копій документів.
4. Здійснювати інші необхідні дії з метою виконання повноважень, наданих цією довіреністю.

Повноваження за цією довіреністю не можуть бути передані іншим особам.

Це доручення діє з _____.20____ року протягом двох років.

Директор _____

ПРОТОКОЛ ОГЛЯДУ
місця події

Місто (сел.) _____ " ____ " _____ 20 ____ року

Огляд розпочато о " ____ " год. " ____ " хв.

Огляд закінчено о " ____ " год. " ____ " хв.

(посада (представник) якого підприємства, ініціали, прізвище)

На підставі _____
(вказуються дані наказу або довіреності)

У присутності:

1) _____
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

2) _____
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

за участю потерпілого:

(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

за участю представника:

(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

за участю спеціаліста:

(прізвище, ім'я, по батькові)

За участю власника (користувача) приміщення чи іншого володіння

особи _____
(прізвище ім'я, по батькові, адреса)

(характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються

при проведенні цієї процесуальної дії, підписи осіб)

Проведеним оглядом встановлено: _____
(вказується адреса житла чи іншого володіння особи)

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Під час огляду виявлено

(вказуються сліди, речі, виявлені під час огляду)

(вказуються сліди, речі, виявлені під час огляду)

Виявлене під час огляду вилучено:

(вказується, що та в якій послідовності виявлено, яким чином опечатано)

(вказується, що та в якій послідовності виявлено, яким чином опечатано)

Під час огляду застосовані технічні засоби:

(вказуються застосування фото -, відеозйомки, інших технічних та спеціальних засобів, їх технічні параметри)

(вказуються застосовування фото -, відеозйомки, інших технічних та спеціальних засобів, їх технічні параметри)

Огляд проводився:

(вказуються погодні умови, освітлення, температура повітря, інші дані, які необхідні)

(вказуються погодні умови, освітлення, температура повітря, інші дані, які необхідні)

Протокол прочтаний, записано_

(зауваження учасників огляду)

Учасники:

1. _____ / _____ /
(прізвище, ім'я, по батькові) (підпис)
2. _____ / _____ / (прізвище, ім'я, по батькові)
(підпис)
3. _____ / _____ / (прізвище, ім'я, по батькові)
(підпис)
4. _____ / _____ /
(прізвище, ім'я, по батькові) (підпис)

Огляд провів: _____
(посада, назва підприємства, прізвище та ініціали)

8.4. Реєстр доказів та документів

Реєстр доказів та документів можна побудувати зі структурою розділі "Загальна інформація", "Свідки", "Документування".

Приклад формування Розділу "Загальна інформація":

РЕЄСТР ДОКАЗІВ ТА ДОКУМЕНТІВ
ОБ'ЄКТ:
ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ЗА ЗБІР ІНФО:
ДАТА ПОДІЇ І НАСТУПНІ ЗМІНИ
ОПИС ВИПАДКУ:

Приклад формування Розділу "Свідки":

ПІБ	Адреса проживання	Номер телефону	Додатковий номер телефону	Дата народження	Місце роботи, посада	Короткий опис свідчень	Вказати, чим підтверджуються показання (відео/письмово)

Приклад формування Розділу "Документування":

Дата	Зміст дії/інформації	Джерело доказів	Примітки	ПІБ, хто вніс дані

8.5. Шаблон повідомлення з описом суми завданих збитків та документами, на підставі яких такі збитки визначенні

Кому: _____ обласна військова адміністрація

(адреса)

Від кого: _____
(найменування землевласника/землекористувача,
код ЄДРПОУ, місцезнаходження, електронна
адреса, контактний телефон)

" ____ " _____ 2022 р.

ЛИСТ-ПОВІДОМЛЕННЯ

Відповідно до "Методики визначення шкоди та збитків, завданих земельному фонду України внаслідок збройної агресії Російської Федерації", затвердженої Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 18.05.2022 № 295, який зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30.05.2022 за № 586/37922, повідомляємо, що _____ (надалі – **Підприємство**), являється землекористувачем земельної ділянки, кадастровий номер _____, загальною площею ____ га, яка знаходиться на території _____ сільської ради, _____ району, _____ області (надалі – **Земельна ділянка**). Право _____ підтверджується _____ (інформаційною довідкою з ДРРП або договором _____ від " ____ " _____ року.

____ 2022 року внаслідок збройної агресії російської федерації, а саме _____,
(описати внаслідок, яких саме подій відбулося пошкодження земельної ділянки) Земельну ділянку було пошкоджено.

З метою фіксації завданих збитків та упущеної вигоди, були проведені наступні заходи:

1. _____
2. _____
3. _____

В результаті проведених заходів було встановлено, що у зв'язку з пошкодженням Земельної ділянки Підприємству була завдана шкода в розмірі:

Прямі збитки _____ гривень, 00 копійок.

Упущена вигода _____ гривень, 00 копійок.

Додатки:

1. _____
2. _____
3. _____
4. ...

Директор _____ / _____ /

**8.6. Шаблон акту з визначення та відшкодування збитків
власникам землі та землекористувачам**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням виконавчого комітету

_____ сільської/селищної/міської ради

№ _____ від _____ р.

АКТ

з визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам

_____ " ____ " _____ 2022 р.

Комісія з визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам створена відповідно до рішення виконавчого комітету _____ ради від _____ № _____.

у складі:

(П.І.Б. членів Комісії, їх посада та орган/підприємство/організацію, яку представляють)

Власник землі або землекористувач, якому заподіяли збитки

Особа, яка завдала шкоду: Шкода завдана внаслідок військової агресії Російської Федерації проти України, що стало підставою введення воєнного стану із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року, відповідно до Указу Президента України від 24 лютого 2022 року №64/2022 "Про введення воєнного стану в Україні". Зокрема, шкода завдана у зв'язку з наступними подіями

ВСТАНОВИЛА

1. Земельна ділянка з кадастровим № _____, яку використовують, розташована:

2. Площа земельної ділянки, яка використовується, становить _____ кв.м

3. Підстава використання земельної ділянки

4. Загальний строк використання земельної ділянки

5. Розмір збитків, завданих власнику землі або землекористувачу

6. Документи, на підставі яких визначено розмір збитків _____

Додатки:

1. _____

2. _____

3. _____

Голова Комісії _____ (П.І.Б.)

Члени Комісії _____ (П.І.Б.)

_____ (П.І.Б.)

_____ (П.І.Б.)

_____ (П.І.Б.)

_____ (П.І.Б.)

Секретар Комісії _____ (П.І.Б.)

8.7. Шаблон звернення до ДСНС щодо розмінування

Кому: ГУ ДСНС України у _____

(адреса)

Від: _____
(найменування землевласника/землекористувача,
код ЄДРПОУ, місцезнаходження, електронна
адреса, контактний телефон)

" ____ " _____ 2022 р.

ЗАЯВА (КЛОПОТАННЯ)

_____ (надалі – **Підприємство**), являється землекористувачем земельної ділянки, кадастровий номер _____, площею ____ га, яка знаходиться на території _____ сільської ради, _____ району, _____ області (надалі – **Земельна ділянка**). Право _____ підтверджується _____ (інформаційною довідкою з ДРРП або договором _____ від _____ року.

В період з ____ ____ 2022 року по ____ ____ 2022 року внаслідок збройної агресії російської федерації проти України, Земельна ділянка знаходилась в районі ведення бойових дій. Тому, Земельна ділянка може містити міни, установлені вручну або із застосуванням засобів дистанційного мінування, а також саморобні вибухові пристрої та боеприпаси.

У зв'язку із необхідністю проведення польових робіт та забезпечення безпеки життя та здоров'я працівників Підприємства, керуючись п. 3 ч. 1 ст. 1, ст. 11 Закону України "Про протимінну діяльність в Україні" від 06.12.2018 № 2642-VIII; Спільним наказом Міністерства надзвичайних ситуацій, Міністерства оборони, Міністерства транспорту та зв'язку України, Державної прикордонної служби "Про організацію робіт з виявлення, знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів на території України та взаємодію під час їх виконання" від 27.05.2008 № 405/223/625/455, який зареєстровано в Міністерстві юстиції України 04.07.2008 за № 591/15282; Стандартною операційною процедурою 09.11/ДСНС "Порядок проведення органами та підрозділами цивільного захисту очищення (розмінування) району ведення бойових дій", яка затверджена Головою ДСНС 04.03.2020, -

ПРОШУ:

Здійснити виконання робіт з очищення (розмінування) земельної ділянки з кадастровим номером _____, площею ____ га, від вибухонебезпечних предметів та надати інформацію щодо протимінної діяльності та передачу очищеної території (зокрема, Акт виконання робіт з очищення (розмінування) місцевості від вибухонебезпечних предметів).

Перелік доданих документів:

1. Витяг з ДРРП щодо земельної ділянки.

З повагою та надією на розуміння

Директор _____ / _____ /

**8.8. Для фіксації упущеної вигоди - шаблон акту фіксації
об'єктів нерухомості, на яких не проводиться виробництво або
втрачена їх продуктивність у зв'язку з воєнними діями**

ЗАТВЕРДЖЕНО

(посада керівника підприємства)

(підпис) (ініціали, прізвище)

" " _____ 2022 року

**Акт фіксації
об'єктів нерухомості, на яких не проводиться виробництво або
втрачена їх продуктивність у зв'язку з воєнними діями**

Комісією, що створена Наказом від " ____ " _____ 2022 року № _____, виявлено:

№ з/п	Об'єкт нерухомості, використання якого у господарській діяльності зупинено	Документи, що підтверджують права на такий об'єкт	Дата початку експлуатації об'єктів	Дата зупинення експлуатації об'єкта	Причини зупинення експлуатації об'єкта	Перелік укладених договорів, виконання зобов'язань за якими стало неможливим або неналежним, у результаті зупинення експлуатації об'єкта	Розмір доходу ¹ , який недоотриманий підприємством
1							
2							

Дані осіб, які склали акт:

1) _____
ПІБ, посада, підпис

2) _____
ПІБ, посада, підпис

¹ Розмір упущеної вигоди у подальшому має бути розрахований із урахуванням очікуваних витрат на отримання зазначених доходів.

8.9. Для фіксації упущеної вигоди - шаблон акту фіксації земельних ресурсів, використання яких припинено у зв'язку з воєнними діями

ЗАТВЕРДЖЕНО

(посада керівника підприємства)

(підпис) (ініціали, прізвище)

" " _____ 2022 року

**Акт фіксації
земельних ресурсів, використання яких припинено у зв'язку з воєнними діями**

Комісією, що створена Наказом від "___" _____ 2022 року № ____, виявлено:

№ з/п	Земельна ділянка, використання якої у господарській діяльності зупинено (кадастровий номер, площа, місце розташування)	Документи, що підтверджують права на земельну ділянку	Дата початку використання земельної ділянки	Дата зупинення використання земельної ділянки	Причини неможливості використання земельної ділянки	Спосіб використання земельної ділянки останні три роки	Перелік укладених договорів, виконання зобов'язань за якими стало неможливим або неналежним, у результаті зупинення використання земельної ділянки	Розмір доходу ² , який недоотриманий підприємством
1								
2								

Дані осіб, які склали акт:

1) _____
ПІБ, посада, підпис

2) _____
ПІБ, посада, підпис

² Розмір упущеної вигоди у подальшому має бути розрахований із урахуванням очікуваних витрат на отримання зазначених доходів.

8.10. Для фіксації упущеної вигоди - шаблон акту фіксації договірних зобов'язань, невиконаних підприємством у зв'язку з воєнними діями

ЗАТВЕРДЖЕНО

(посада керівника підприємства)

(підпис) (ініціали, прізвище)

" " _____ 2022 року

**Акт фіксації
договірних зобов'язань, невиконаних підприємством у зв'язку з воєнними діями**

Комісією, що створена Наказом від " ____ " _____ 2022 року № _____, виявлено:

№ з/п	Договір, за яким не виконані зобов'язання підприємством, у зв'язку з воєнними діями	Зобов'язання, яке не виконане	Причини невиконання зобов'язань	Розмір доходу ³ , який недоотриманий підприємством, грн.
1				
2				

Дані осіб, які склали акт:

1) _____
ПІБ, посада, підпис

2) _____
ПІБ, посада, підпис

³ Розмір упущеної вигоди у подальшому має бути розрахований із урахуванням очікуваних витрат на отримання зазначених доходів.

**8.11. Для фіксації упущеної вигоди - шаблон акту фіксації
втрати довгострокових біологічних активів рослинництва**

ЗАТВЕРДЖЕНО

_____ (посада керівника підприємства)

_____ (підпис) (ініціали, прізвище)

" " _____ 2022 року

**Акт фіксації
втрати довгострокових біологічних активів рослинництва**

Комісією, що створена Наказом від "___" _____ 2022 року № ____, виявлено:

№ з/п	Втрачені довгострокові біологічні активи рослинництва (опис)	Документи, підтверджуючі права власності на активи	Площа втрачених насаджень	Обсяги виробництва у розрізі останніх трьох років	Причини та дати втрати активів	Перелік укладених договорів, виконання зобов'язань за якими стало неможливим або неналежним, у результаті втрати активів	Розмір доходу ⁴ , який недоотриманий підприємством
1							
2							

Дані осіб, які склали акт:

1) _____
ПІБ, посада, підпис

2) _____
ПІБ, посада, підпис

⁴ Розмір упущеної вигоди у подальшому має бути розрахований із урахуванням очікуваних витрат на отримання зазначених доходів.

**8.12. Для фіксації упущеної вигоди - шаблон акту
фіксації втрати біологічних активів тваринництва**

ЗАТВЕРДЖЕНО

(посада керівника підприємства)

(підпис) (ініціали, прізвище)

" " _____ 2022 року

**Акт фіксації
втрати біологічних активів тваринництва**

Комісією, що створена Наказом від "___" _____ 2022 року № ____, виявлено:

№ з/п	Втрачені біологічні активи тваринництва	Документи, підтверджуючі права власності на активи	Обсяги виробництва у розрізі останніх трьох років	Причини та дати втрати активів	Перелік укладених договорів, виконання зобов'язань за якими стало неможливим або неналежним, у результаті втрати активів	Розмір доходу ⁵ , який недоотриманий підприємством
1						
2						

Дані осіб, які склали акт:

1) _____
ПІБ, посада, підпис

2) _____
ПІБ, посада, підпис

⁵ Розмір упущеної вигоди у подальшому має бути розрахований із урахуванням очікуваних витрат на отримання зазначених доходів.

"__" ____ 202__ року

Головне управління ДСНС України у

адреса місця знаходження: _____

E-mail: _____

Від:

код ЄДРПОУ _____

адреса місця знаходження: _____

тел. +38 _____

E-mail: _____

в особі директора _____

ЗАЯВА

Внаслідок збройної агресії російської федерації проти України, а саме потрапляння _____._____._____. року вибухового снаряду/пристрою в місті/селі/селищі міського типу _____ по вулиці _____ в будинок № ____ було пошкоджено нежитлові приміщення (далі – Нежитлові приміщення).

_____ є власником нежитлових приміщень, що знаходяться за вказаною адресою. Наразі збираються документи на підтвердження нанесення _____ збитків для подальшого отримання компенсації.

Враховуючи вищевикладене, прошу:

1. Повідомити, чи здійснювався _____._____._____. року виїзд за фактом пожежі у нежитлових приміщеннях, які знаходяться за адресою: місто/село/селище міського типу _____ по вулиці _____, будинок № ____?
2. Повідомити, чи складався акт про пожежу, яка виникла _____._____._____. року у Нежитлових приміщеннях, зокрема які належать заявнику?
3. Надати відповідні документи, які підтверджують виїзд _____._____._____. року за адресою місцезнаходження Нежитлових приміщень та складені за результатами виїзду акти про пожежу, протоколи огляду місця події.
4. Повідомити, чи були зафіксовані _____._____._____. року руйнування Нежитлових приміщень, зокрема які належать заявнику, в результаті збройної агресії/бойових дій?
5. Повідомити, що саме стало причиною пожежі, яка виникла _____._____._____. року у Нежитлових приміщеннях, зокрема які належать заявнику?
6. Визнати _____ - власника нежитлових приміщень, потерпілим в результаті пожежі, яка виникла _____._____._____. року у нежитлових приміщеннях, які знаходяться за адресою: місто/село/селище міського типу _____ по вулиці _____ в будинку № ____.

Додатки до запиту:

- Копія витягу про реєстрацію права власності на нерухоме майно.
- Копія виписки з ЄДРПОУ;
- Копія паспорту та РНКОП _____.

З повагою

_____ (підпис) _____ (ПІП)

"__" ____ 202__ року

Головне управління ДСНС України у

адреса місця знаходження: _____

E-mail: _____

Від:

____.____.____ р. Н.

адреса місця проживання: _____

тел. +38 _____

E-mail: _____

ЗАЯВА

Внаслідок збройної агресії російської федерації проти України, а саме потрапляння _____.____.____ року вибухового снаряду/пристрою в місті/селі/селищі міського типу _____ по вулиці _____ в будинку № _____, було пошкоджено нежитлові приміщення (далі – Нежитлові приміщення).

Я, _____, є власником нежитлових приміщень, що знаходяться за вказаною адресою. Наразі збираються документи на підтвердження нанесення мені збитків для подальшого отримання компенсації.

Враховуючи вищевикладене, прошу:

1. Повідомити, чи здійснювався _____.____.____ року виїзд за фактом пожежі у нежитлових приміщеннях, які знаходяться за адресою: місто/село/селище міського типу _____ по вулиці _____ в будинку № _____?
2. Повідомити, чи складався акт про пожежу, яка виникла _____.____.____ року у Нежитлових приміщеннях?
3. Надати відповідні документи, які підтверджують виїзд _____.____.____ року за адресою місцезнаходження Нежитлових приміщень та складені за результатами виїзду акти про пожежу, протоколи огляду місця події.
4. Повідомити, чи були зафіксовані _____.____.____ року руйнування Нежитлових приміщень, зокрема, які належать заявнику, в результаті збройної агресії/бойових дій?
5. Повідомити, що саме стало причиною пожежі, яка виникла _____.____.____ року у Нежитлових приміщеннях, зокрема, які належать заявнику?
6. Визнати _____, власника нежитлових приміщень, потерпілим в результаті пожежі, яка виникла _____.____.____ року за адресою: місто/село/селище міського типу _____ по вулиці _____ в будинку № _____.

Додатки до запиту:

- Копія паспорту та РНКОПП _____;
- Копія витягу про реєстрацію права власності на нерухоме майно.

З повагою

_____ (підпис) _____ (ПІП)

"__" ____ 202__ року

Головне управління ДСНС України у

адреса місця знаходження: _____

E-mail: _____

Від:

____.____.____ р. Н.

адреса місця проживання: _____

тел. +38 _____

E-mail: _____

ЗАЯВА

Внаслідок збройної агресії російської федерації проти України, а саме потрапляння _____.____.____ року вибухового снаряду/пристрою в місті/селі/селищі міського типу _____ по вулиці _____ було пошкоджено житловий будинок № ____ (далі – Житловий будинок).

Я, _____, є власником квартири № ____, що знаходиться у вказаному житловому будинку в під'їзді № ____, та наразі збираю документи на підтвердження нанесення мені збитків для подальшого отримання компенсації.

Враховуючи вищевикладене, прошу:

1. Повідомити, чи здійснювався _____.____.____ року виїзд за фактом пожежі у житловому будинку № ____, який знаходиться за адресою: місто/село/селище міського типу _____ по вулиці _____?
2. Повідомити, чи складався акт про пожежу, яка виникла _____.____.____ року у Житловому будинку?
3. Надати відповідні документи, які підтверджують виїзд _____.____.____ року за адресою місцезнаходження Житлового будинку та складені за результатами виїзду акти про пожежу, протоколи огляду місця події.
4. Повідомити, чи були зафіксовані _____.____.____ року руйнування Житлового будинку в результаті збройної агресії/бойових дій?
5. Повідомити, що саме стало причиною пожежі, яка виникла _____.____.____ року у Житловому будинку, зокрема в квартирі ____?
6. Визнати мене, _____, власника квартири № ____, потерпілим в результаті пожежі, яка виникла _____.____.____ року за адресою: місто/село/селище міського типу _____, вулиця _____ в будинку № ____.

Додатки до запиту:

- Копія паспорту та РНКОПП _____;
- Копія витягу про реєстрацію права власності на нерухоме майно.

З повагою

_____ (підпис) _____ (ПІП)

8.16. Зразок заяви до військової адміністрації

"__" ____ 202__ року

Виконавчому органу сільської, селищної, міської
ради або Військовій адміністрації

адреса місця знаходження: _____

E-mail: _____

Від: _____

код ЄДРПОУ _____

адреса місця знаходження: _____

тел. +38 _____

E-mail: _____

в особі директора _____

ЗАЯВА

Внаслідок збройної агресії російської федерації проти України, а саме потрапляння _____._____._____. року вибухового снаряду/пристрою в місті/селі/селищі міського типу _____ по вулиці _____ в будинок № ____ було пошкоджено нежитлові приміщення (далі – Будівля).

_____ є власником (всіх, частини) нежитлових приміщень, що знаходяться в Будівлі. Наразі збираються документи на підтвердження нанесення заявнику збитків для подальшого отримання компенсації.

Чинним законодавством України передбачено, що одним із документів для отримання компенсації є звіт про технічний стан пошкодженого майна. Оскільки заявник є власником нежитлових приміщень в Будівлі, то для початку слід розуміти, чи підлягає ця Будівля демонтажу, чи все ж будуть здійснені заходи щодо відновлювального ремонту.

Враховуючи вищевикладене, з урахуванням п.п. 2, 2-2 "Порядку проведення обстеження прийнятих в експлуатацію об'єктів будівництва", що затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 257 від 12.04.2017 року (далі – Порядок № 257 від 12.04.2017 року), прошу:

1. Повідомити, чи здійснювався огляд технічного стану нежитлового приміщення № _____, яке знаходиться в місті/селі/селищі міського типу _____ по вулиці _____?
2. Чи підлягає Будівля демонтажу у зв'язку з пошкодженнями?
3. Яка категорія пошкоджень Будівлі?
4. Надати відповідні документи, які підтверджують проведення обстеження технічного стану Будівлі та звіт про результати обстеження, який підтверджує категорію пошкоджень (за наявності).
5. Якщо обстеження технічного стану Будівлі не було здійснено, то повідомити про дату, на коли заплановано його обстеження.
6. У разі якщо обстеження технічного стану Будівлі не було здійснено, то надати дозвіл _____, власнику нежитлових приміщень, які знаходяться в місті/селі/селищі міського типу _____ по вулиці _____ в будинку № _____, залучити фахівців, передбачених п. 2-1 Порядку № 257 від 12.04.2017 року, для здійснення обстеження нежитлових приміщень № _____, за адресою _____

місто/село/селище міського типу _____ вулиця _____
будинок № _____ та складання звіту про результати обстеження.

Додатки до запиту:

- Копія витягу про реєстрацію права власності на нерухоме майно;
- Копія паспорту та РНКОПП _____.

З повагою

_____ (підпис) _____ (ПІП)

"__" ____ 202__ року

Управління Служби Безпеки України в

адреса місця знаходження: _____

E-mail: _____

Від: _____

код ЄДРПОУ _____

адреса місця знаходження: _____

тел. +38 _____

E-mail: _____

в особі директора _____

ЗАЯВА

про вчинення кримінального правопорушення за ч. 1 ст. 438 КК України

Зі статтями 383 "Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення кримінального правопорушення", 384 "Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу" Кримінального кодексу України – ознайомлений.

____.____.____ року

* * *

Фактичні обставини справи:

В ході збройної агресії російської федерації проти України було пошкоджено нежитлові приміщення № __, які знаходяться в місті/селі/селищі міського типу _____ по вулиці _____ (далі – Нежитлові приміщення).

_____ є власником нежитлових приміщень, що знаходяться за вказаною адресою.

____.____.____ року близько "__" години "__" хвилин, з _____ (північ-південь-захід-схід) сторони було потрапляння в Нежитлові приміщення вибухового снаряду/пристрою, чим було завдано матеріальної шкоди у сумі _____.

На той момент, згідно інформації з відкритих джерел, на _____ (північ-південь-захід-схід) від Нежитлового приміщення знаходилися війська російської федерації у яких на озброєнні були наявні артилерійські установки, реактивні системи залпового вогню та інша техніка, що за військовою класифікацією належить до важкого артилерійського озброєння.

Наразі потерпілим збираються докази, які підтверджують, що вказані пошкодження відбулися саме в результаті дії вибухового пристрою або снаряду, випущеного російськими військами.

Оскільки майно потерпілого є цивільним об'єктом та не використовувалося у військових цілях, не є військовим об'єктом, не перебувало у тимчасовому користування у військових Збройних Сил України, Сил Територіальної оборони, інших військових формувань відсутні будь-які підстави вважати, що таке майно використовується у воєнних цілях, відповідно пошкодження такого майна суперечить законам та звичаям війни.

* * *

Попередня кваліфікація злочину:

Частиною 1 статті 438 КК України передбачена відповідальність за жорстоке поводження з військовополоненими або цивільним населенням, вигнання цивільного населення для примусових робіт, розграбування національних цінностей на окупованій території, застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом, інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також віддання наказу про вчинення таких дій.

Вказана норма є бланкетною, що містить пряму відсилку у формі вказівки на міжнародне право та звичаї. Відповідно, за даною статтею слід також застосовувати положення міжнародних договорів та угод, які ратифіковані Україною та є частиною національного законодавства.

Так, Указом Президії Верховної Ради УРСР № 7960-XI від 18.08.1989 року, було ратифіковано Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол №1) від 08.06.1977 року (далі - Додатковий Протокол №1). Додатковий Протокол №1 був підписаний Україною 12.12.1977 року та набув чинності для України 25.07.1990 року.

Відповідно до статті 6 та 7 Закону України "Про правонаступництво України", Україна підтверджує свої зобов'язання за міжнародними договорами, укладеними Українською РСР до проголошення незалежності України та є правонаступником прав і обов'язків за міжнародними договорами Союзу РСР, які не суперечать Конституції України та інтересам республіки.

Відповідно до ч. 1, 3 ст. 52 Додаткового протоколу № 1 Цивільні об'єкти не повинні бути об'єктом нападу або репресалій. Цивільними об'єктами є всі ті об'єкти, які не є воєнними об'єктами, як вони визначені в пункті 2. У разі сумніву в тому, чи не використовується об'єкт, який звичайно призначений для цивільних цілей, наприклад, місце відправлення культу, житловий будинок чи інші житлові будови або школа, для ефективної підтримки воєнних дій, передбачається, що такий об'єкт використовується в цивільних цілях.

Також, Україна підписала Римський Статут 20.01.2000 року, однак ще не ратифікувала його. 04.02.2015 року ВРУ прийняла Постанову № 790-VII, якою затвердила Заяву про визнання юрисдикції Міжнародного Кримінального Суду за статтями 7 (злочини проти людяності) і 8 (воєнні злочини) Римського Статуту щодо скоєння злочинів вищими посадовими особами Російської Федерації та керівниками терористичних організацій "ДНР" та "ЛНР" починаючи з 20.02.2014 року і без кінцевої дати.

Верховна Рада України Заявою "Про відсіч збройній агресії Російської Федерації та подолання її наслідків" від 21.04.2015 року визначила, що збройна агресія Російської Федерації проти України розпочалася 20.02.2014 року.

Так, відповідно до підпункту ii пункту b статті 8 Римського Статуту (згідно відомостей офіційного сайту Верховної Ради України за посиланням https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text) "для целей настоящего Статута военные преступления означают другие серьезные нарушения законов и обычаев, применимых в международных вооруженных конфликтах в установленных рамках международного права, а именно любое из следующих деяний:

ii) умышленные нападения на гражданские объекты, т.е. объекты, которые не являются военными целями".

* * *

Щодо обов'язку внесення відомостей до ЄРДР:

Відповідно до п. 1 розділу 3 глави "Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань", затвердженого наказом ГПУ від 06.04.2016 № 139, унесення відомостей до Реєстру здійснюється з дотриманням строків, визначених КПК України та цим Положенням, а саме про заяву, повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення – у термін, визначений частиною першою статті 214 КПК України.

Згідно з положеннями ч. 1, 4 ст. 214 КПК України, слідчий, дізнавач, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань, розпочати розслідування та через 24 години з моменту внесення таких відомостей надати заявнику витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань. Слідчий, який здійснюватиме досудове розслідування, визначається керівником органу досудового розслідування, а дізнавач - керівником органу дізнання, а в разі відсутності підрозділу дізнання - керівником органу досудового розслідування.

Слідчий, прокурор, інша службова особа, уповноважена на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, зобов'язані прийняти та зареєструвати таку заяву чи повідомлення. Відмова у прийнятті та реєстрації заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення не допускається.

Отже, якщо зі звернення особи вбачається, що вона порушує перед органом досудового розслідування питання про вчинення кримінального правопорушення, ініціюючи здійснення ним дій, визначених КПК, то навіть за умови, що результати аналізу наведених особою відомостей свідчать про відсутність ознак складу кримінального правопорушення, такі відомості мають бути внесені до ЄРДР з подальшим закриттям кримінального провадження, відповідно до ст. 284 КПК України.

Органи досудового розслідування не мають змоги посылатись на необхідність проведення перевірки, як причину невнесення відомостей до ЄРДР по суті заяви громадянина. Перевірка такої заяви повинна проводитись вже в рамках розпочатого кримінального провадження, відомості про яке внесено до ЄРДР. Лише потім, у разі, якщо посадова особа дійде висновку, що у викладеній ситуації немає ознак складу кримінального правопорушення, вона може винести постанову про закриття кримінального провадження, відповідно до ст. 284 КПК України.

Таким чином, з метою належного дотримання процесуальних вимог щодо розгляду скарг на бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення, слідчому судді необхідно зважати на те, що такі вимоги не передбачають здійснення оцінки обґрунтованості заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення, а передбачають лише обов'язок уповноважених органів здійснити фіксацію наданих особою відомостей про кримінальне правопорушення, які вона надає усвідомлено для реалізації відповідними органами завдань кримінального провадження.

Відповідно до абзацу 1 ч. 2 ст. 216 КПК України Слідчі органи безпеки здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених статтями 109, 110, 110-2, 111, 111-1, 111-2, 112, 113, 114, 114-1, 114-2, 201, 201-1, 258-258-5, 265-1, 305, 328, 329, 330, 332-1, 332-2, 333, 334, 359, 422, 435-1, 436, 436-2, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 446, 447 Кримінального кодексу України.

Відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 36 КПК України Прокурор, здійснюючи нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, уповноважений починати досудове розслідування за наявності підстав, передбачених цим Кодексом.

Враховуючи вищевикладене, керуючись ст. 214 КПК України, прошу:

1. Внести до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомості про вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 438 КК України.
2. Розпочати досудове розслідування за фактом порушення законів та звичаїв війни, що призвели до пошкодження майна, яке належить _____.
3. Надіслати _____ витяг з Єдиного реєстру досудового розслідування.
4. Вручити _____ пам'ятку про процесуальні права та обов'язки потерпілого у кримінальному провадженні.

Додатки до заяви:

- Завірена копія договору купівлі-продажу/дарування;

- Завірена копія витягу з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно про реєстрацію права власності № _____ від _____.____.____ року;
- Завірена копія технічного паспорту від _____.____.____ року;
- Завірена копія протоколу огляду пошкодженого майна від _____.2022 року;
- Завірені копії паспорту та РНКОПП _____.

З повагою

_____ (підпис) _____ (ПІП)